

AFSLUTTENDE RAPPORT OM DANMARKS FORMANDSKAB FOR NORDISK MINISTERRÅD

Formandskabet for Nordisk Ministerråd går på tur mellem de fem nordiske lande for et år ad gangen. I 2005 sad Danmark i formandskabsstolen. Regeringen fremlagde derfor sit formandskabsprogram ”Norden i en ny tid: Viden, dynamik og samarbejde” ved Nordisk Råds årlige session i 2004.

Titlen retter sig først og fremmest mod behovet for at håndtere de udfordringer og muligheder, globaliseringen skaber for de nordiske lande og for at sikre dynamik i det nordiske samarbejde.

Det er afgørende for det nordiske samarbejdes fremtid, at det til stadighed er drevet af viljen til forandring, har politisk og offentlighedens interesse og sidst men ikke mindst er i stand til at skabe resultater til gavn for borgerne.

Der er tre overordnede og tværgående temaer i formandskabsprogrammet:

- Viden og innovation
- Norden uden grænser
- Effektivitet i det nordiske samarbejde

Overskriften ”Viden og innovation” henviser til, at Danmark finder det vigtigt, at det nordiske samarbejde bruges til at fastholde og styrke de nordiske landes konkurrencedygtighed internationalt. Formandskabet har derfor lanceret en række initiativer for at sikre koordinering og synergi imellem de nordiske landes forsknings- og innovationsindsatser, herunder tilførsel af markant flere midler til området.

Overskriften ”Norden uden grænser” henviser til, at der desværre fortsat eksisterer mange barrierer for et mere integreret Norden, både for borgere og for erhvervslivet. Formandskabet har derfor i samarbejde med den særlige repræsentant, tidligere statsminister Poul Schlüter, fremskyndet arbejdet med fjernelse af grænsehindre for borgerne og har tillige inddraget bekæmpelsen af grænsehindre for små og mellemstore virksomheder som et særligt fokusområde. Indsatsen er også blevet udvidet til at omfatte Østersøregionen.

Sidst men ikke mindst har formandskabet sat fokus på effektiviteten i det nordiske samarbejde. Kravet om effektivitet og hensigtsmæssig ressourceanvendelse må opfyldes på helt samme måde i det nordiske samarbejde som i andre dele af den offentlige sektor i de nordiske lande. Det er endvidere et krav, som de nordiske lande også stiller til andre former for internationalt arbejde. Konkret har formandskabet taget initiativ til en effektivisering af regeringssamarbejdet.

Processen mandede ud i, at en enklere struktur med markant færre ministerråd blev iværksat fra 1. januar 2006. Bestræbelserne med at modernisere samarbejdet fortsætter. Under dansk formandskab påbegyndte landene en reform af budgetproceduren for at sikre det bedst mulige udbytte af samarbejdet. Arbejdet fortsætter i 2006 under norsk formandskab.

Denne rapport giver en oversigt over de konkrete resultater, der er opnået inden for de forskellige samarbejdsområder. Samlet set kan det konkluderes, at langt størstedelen af målsætningerne i formandskabsprogrammet er blevet realiseret.

Fornylse og ”nordisk nytte” har været nøgleord under formandskabet. Danmark har under sit arbejde med målsætningerne i formandskabsprogrammet således lagt vægt på, at det nordiske samarbejde skal være resultatorienteret og politisk relevant. Samarbejdet må ikke drukne i bureaukrati og vane.

Udover de nævnte hovedprioriteter er de mest markante resultater:

- **Reform af nordisk kultursamarbejde**

Den nye model er i højere grad programbaseret, hvilket sikrer, at kræfterne og midler kan koncentreres om opgaver, som trænger sig på inden for kunst- og kulturlivet, og som bedst løses i fællesskab i Norden og ikke kun nationalt. Der frigøres dermed midler fra administration til de væsentlige formål: Støtte til nye kultur- og kunstprojekter, udveksling af kunstnere og kunst landene imellem og muligheden for kunstnerisk fordybelse og inspiration ved ophold i andre lande. Reformen iværksættes fra 1. januar 2007.

- **Nyorientering i samarbejdet med nærområdet**

Samarbejdet med nærområderne er centralt, fordi det bidrager til en sikker og stabil udvikling i regionen. Det har til formål at styrke demokratiet og øge værdifællesskabet med nabolandene samt at bidrage til en bæredygtig udvikling. Samarbejdet med de baltiske lande er under fortsat udvikling. Siden de blev medlemmer af EU den 1. maj 2004 har samarbejdet bevæget sig hastigt i retning af et myndighedssamarbejde på lige fod. Fokus er derfor rykket i retning af en forstærket og mere målrettet indsats i det nordvestlige Rusland inden for områder, hvor Nordisk Ministerråd har en særlig ekspertise, fx samarbejde med NGO'er og frivillige organisationer og støtte til opbygning af regionale netværk

- **Understøttelse af demokratiseringen i nabolandene**

Nordisk Ministerråd har i samarbejde med EU-kommissionen besluttet at gå aktivt ind og støtte etableringen af et hviderussisk eksiluniversitet i Vilnius. Universitet lå oprindeligt i Minsk, men blev lukket i 2004 af den hviderussiske regering som led i øget kontrol og stramninger af civilsamfundets mulighed for at ytre sig. Universitetet genåbnes nu i eksil og vil give mulighed for at uddanne 350 hviderussiske studerende over de kommende år. Støtten til universitet er et afgørende instrument til at understøtte en demokratisk udvikling i Hviderusland ved at bidrage til etableringen af en veluddannet, demokratisk og internationalt orienteret elite.

- **Et grønnere Norden**

Inden for miljøområdet har vi nået en række konkrete resultater, herunder en forstærket indsats i forhold til EU's nye kemikaliepolitik REACH. Arbejdet i nordisk regi sker bl.a. ved at gennemføre fælles projekter, som kan spille ind i EU-processen, og ved at forberede gennemførelsen af REACH i de nordiske lande. Et eksempel er fastlæggelsen af teststrategier, så de nødvendige data om kemikaliernes miljø- og sundhedsrisici tilvejebringes hurtigst muligt. Dette illustrerer også den synergi, der ofte er at hente ved nordisk samarbejde som supplement til samarbejdet på europæisk plan.

- **Et fornyet fokus på Arktis**

Under Danmarks formandskab har vi udarbejdet et nyt program for indsatsen i de arktiske områder. Arktis er et sårbart område både miljømæssigt og i forhold til befolkningens levevilkår, hvor vi kan gøre en stor forskel i arbejdet med at sikre en bæredygtig ressourceudnyttelse samt at udvikle og forbedre livskvaliteten for befolkningen. Det er netop sigtet med det nye program. Samtidig ønsker vi gennem forøget fokus og ressourcer at fremme forudsætninger for nordisk forskning i relation til Arktis, også i lyset af det kommende Internationale Polarår i 2007-2008.

- **Styrket indflydelse for Grønland og Færøerne**

Efter færøsk ønske og på statsministerens initiativ har vi under dansk formandskab sat de selvstyrende områders mulighed for at deltage i det nordiske samarbejde på dagsordenen. Vi har i Nordisk Ministerråds regi iværksat en kortlægning af hvilke barrierer, der fortsat findes for Grønland, Færøerne og Ålandsøernes deltagelse i samarbejdet. Det er overordnet set regeringens holdning, at en øget færøsk og grønlandsk indflydelse på udenrigsområdet er et vigtigt element i udbygningen af samarbejdet inden for Rigsfællesskabet. Dog må det naturligvis ske inden for Grundlovens rammer.

Der er udarbejdet et særskilt papir med status over arbejdet med fjernelse af grænsehindre.

En oversigt over forkortelser for de forskellige ministerråd og embedsmandskomiteer er vedlagt som bilag.

Overordnede temaer for formandskabet

Viden og innovation

Formandskabet har inden for dette område fokuseret på samspillet mellem uddannelse, forskning og erhvervsliv i Norden. Det nordiske samarbejde bør anvendes til at fastholde og styrke de nordiske landes position inden for forskning og innovation. En spændende udvikling er i gang med det formål at skabe et nordisk forskningsrum, som kan danne bro i forhold til det europæiske forskningsrum, som samtidig skabes inden for rammerne af EU. Der er derfor i 2005 blevet lagt særlig vægt på anbefalingerne i hvidbogen om forskning og innovation og gennemførelse af det innovationspolitiske samarbejdsprogram:

Kommentar: Bygge- og Erhvervsstyrelsen stiller spørgsmålstejn ved EU

- De nordiske lande som videnssamfund – vekselvirkningen mellem forskning og erhvervslivet: Samarbejdet mellem forskere og erhvervsliv står højt på dagsordenen i det nordiske samarbejde.
- Fremme af innovation i det nordiske erhvervsliv:
Danmark har med udgangspunkt i det innovationspolitiske samarbejdsprogram fremmet samarbejdet om innovation. Bl.a. blev der i 2005 afholdt tre møder i ”Northern Dimension Working Group on Innovation”, hvor de 11 lande omkring Østersøen drøftede mulighederne for udvidet samarbejde i regionen.
- Brugerrevet innovation:
Danmark lægger vægt på andre typer af innovation end blot den forskningsbaserede. Det drejer sig om såkaldt brugerrevet innovation, der foregår i samspil mellem virksomheder, leverandører, kunder m.v.

I forlængelse heraf er der i 2005 gennemført en opfølgning, som bl.a. vedrører en videreudvikling af samarbejdet mellem NordForsk og NICE, Nordisk Innovationscenter.

Vedrørende disse initiativer henvises i øvrigt til afsnittet om status for Ministerrådet for Uddannelse og Forskning samt Ministerrådet for Næring

Bæredygtig udvikling

Under det danske formandskab har arbejdet med gennemførelse af den fællesnordiske strategi for en bæredygtig udvikling »En ny kurs for Norden« været højt prioriteret.

Der er etableret en nordisk kontaktgruppe bestående af bæredygtighedsansvarlige fra hvert af landene med henblik på at etablere en løbende dialog om indsatser og implementering af bæredygtig udvikling nationalt, nordisk og internationalt. Der er nedsat en indikatorarbejdsgruppe med henblik på en tilpasning af indikatorerne om bæredygtig udvikling til den reviderede strategis mål og indsatser. I foråret 2006 forelægges det reviderede indikatorsæt for styregruppen med henblik på national godkendelse og forankring.

Norden uden grænser

Grænsehindre i Norden skal reduceres og målsætningen på længere sigt er naturligvis, at de helt falder bort. Den store indsats, som samarbejdsministrenes særlige repræsentant Poul Schlüter har ydet de senere år i regi af Nordisk Ministerråd, er blevet videreført med høj prioritet under det danske formandskab. Som noget nyt er der under dansk formandskab sat særlig fokus på grænsehindre for små og mellemstore virksomheder. Formandskabet har endvidere taget initiativ til, at arbejdet med fjernelse af grænsehindre udvides til Østersøregionen og gøres til genstand for debat i andre regionale fora (Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd) for derved at skabe konkrete initiativer i regionen. Formandskabet har også arbejdet med dette emne i forhold til Vestnorden, hvor grænsehindre ikke udgøres af grænsepæle men afstande.

Poul Schlüter har besluttet at træde tilbage ved udgangen af 2005, men det norske formandskab vil fortsætte arbejdet.

Der henvises endvidere til det særskilte statuspapir vedrørende grænsehindringer.

Samarbejde med nærområdet – det nordvestlige Rusland og de baltiske stater

Nordisk Ministerråds samarbejde med de baltiske stater er under fortsat udvikling. Med afsæt i de retningslinjer samarbejdsministrene vedtog i december 2004, har samarbejdet bevæget sig i retning af et myndighedssamarbejde på lige fod, hvor parterne bl.a. er fælles om finansieringen.

Formandskabet har derudover lagt vægt på, at indsatsen i det nordvestlige Rusland fokuseres på færre indsatsområder end hidtil, hvor Nordisk Ministerråd har ekspertise: Social- og sundhedsområdet, miljø, offentlig forvaltning og retslige spørgsmål. De nordiske samarbejdsministre vedtog et nyt Ruslandsprogram i 2005, hvor der er lagt vægt på aktiviteter til støtte for:

- Kundskabsopbyggelse og netværk
- Deltagelse i EU's Partnerskabsprogram
- Samarbejde med frivillighedssektoren i det nordvestlige Rusland
- Samarbejde i Barentsregionen

Programmet blev drøftet med Nordisk Råd under sessionen i Reykjavik i oktober 2005 og opnåede Rådets opbakning.

Formandskabet har endvidere initieret en drøftelse af, hvorvidt der kan findes måder at inddrage tilgrænsende lande, f.eks. Belarus, i et samarbejde med særlig vægt på demokratiudvikling og grænseregionalt samarbejde. Formandskabet har i den forbindelse afholdt en konference den 31. oktober 2005 om Belarus i Europa. Konferencen bidrog til at skabe et solidt grundlag for formulering af initiativer i regi af Nordisk Ministerråd, som kan understøtte demokratiudviklingen i Belarus. Hensigten er derudover at skabe opmærksomhed om situationen i Belarus i den nordiske befolkning, herunder blandt nordiske politikere og i nordiske medier. Det er planlagt at holde en NGO-konference i Nordisk Ministerråds regi i starten af 2006, som opfølgning på ovennævnte konference.

Derudover er det lykkedes at få en aftale i stand med Rusland om oprettelse af et informationskontor i Kaliningrad efter samme model som Nordisk Ministerråds kontor i Skt. Petersborg. Nordisk Ministerråd har siden 1999 ønsket at oprette et sådant kontor, der vil være et vigtigt instrument for Ministerrådets nærområdeindsats. Nordisk Ministerråd og Rusland har igennem de sidste ti år etableret et samarbejde om det nordvestlige Rusland. Kaliningrads geografiske placering som nabo til de baltiske lande i Østersøområdet bevirker, at Kaliningrad er et oplagt indsatsområde inden for dette samarbejde. Aftalen om etablering af informationskontoret i Kaliningrad blev underskrevet i Moskva den 22. december 2005, og kontoret forventes herefter at kunne åbne primo 2006.

Vestnorden i det nordiske samarbejde og det arktiske samarbejde

Formandskabet har iværksat en analyse af de selvstyrende områder og Vestnorden som nordiske udkantområder i den globaliserede markedsøkonomi som opfølgning på det tidligere islandske formandskabsarbejde og redegørelsen om Vestnorden i det nordiske samarbejde. Endvidere har formandskabet arbejdet for at understøtte det vestnordiske politiske samarbejde (Vestnordisk Råd) samt samarbejdet med Vestnordens naboer. Udredningen blev drøftet på samarbejdsministermødet i august.

Formandskabet har sat Vestnorden på dagsordenen som et vigtigt emne til videre drøftelse. Derudover er Vestnorden blevet sikret et beløb i budgettet for 2006 fra puljen for strategiske initiativer til særlige initiativer i dette område.

Danmark har endvidere sat særlig fokus på det arktiske samarbejde inden for rammerne af Nordisk Ministerråd, herunder et udvidet samarbejde med Arktisk Råd. Det er sket dels gennem et øget fokus på Nordisk Ministerråds samarbejde med de øvrige regionale organisationer, og dels gennem vedtagelsen af det nye arktiske samarbejdsprogram for 2006-08, der fik Rådets støtte under Nordisk Råds session i oktober 2005.

De frivillige organisationers rolle som brobyggere i Norden

Under formandskabet er der blevet lagt vægt på et folkeligt forankret samarbejde med aktiv deltagelse af græsrodderne i det nordiske samarbejde. Arbejdet med at sikre en fortsat stærk rolle for de frivillige organisationer i forholdet til de officielle nordiske samarbejdsorganer er blevet givet prioritet i lyset af den historiske kendsgerning, at det nordiske samarbejde er startet som et folkeligt samarbejde, hvor bl.a. foreningerne Norden har skabt et usædvanligt stærkt fundament for samarbejde og samhørighed i Norden. Dette udmærker det nordiske samarbejde i forhold til hovedparten af andet internationalt samarbejde. På denne baggrund blev Foreningen Norden i Danmark tildelt et supplerende bidrag på 500.000 kr. på Finansloven til formandskabsrelaterede aktiviteter i 2005 med udgangspunkt i det frivillige Norden. Foreningen har bl.a. arrangeret en række fyraftensmøder om aktuelle nordiske temaer med bl.a. den danske udenrigsminister samt samarbejdsminister som oplægsholdere.

Formandskabet har desuden sammen med Foreningen Norden taget initiativ til en konference ”Norden i bevægelse – bevægelsernes Norden”, som blev afholdt den 21. oktober 2005. Konferencen omhandlede de frivillige organisationers rolle som brobyggere i det nordiske samarbejde. Herudover er der taget skridt til at styrke den informationsindsats, der ydes af ’Norden i Fokus’ i København. Dette er sket gennem en bevilling fra Nordisk Ministerråd, der har til formål at øge den nordiske synlighed i København.

Effektiviteten i det nordiske samarbejde

Formandskabet tog initiativ til en nærmere vurdering af effektiviteten i regeringssamarbejdet. Samarbejdsministrene vedtog på denne baggrund en ny struktur for regeringssamarbejdet den 21. august 2005. Den nye struktur indebærer, at antallet af råd konsolideres i 11 mod hidtil 18. Formålet er at fremtidssikre samarbejdet gennem en forenkling og fokusering af arbejdet, samtidig med at overlappende ministerrådsområder undgås, og det sikres, at naturligt sammenhængende sagsområder placeres i ét ministerråd. Det enkelte ministerråds sagsområde

skal have så stor politisk tyngde, at det giver mening, at det nordiske samarbejde håndteres på ministerplan.

Moderniseringen af Ministerrådets set-up er også udtryk for en nødvendig tilpasning til et forandret internationalt miljø samt en konkret vurdering af de forskellige samarbejdsområders særskilte nordiske værdi i den nye internationale og europæiske virkelighed. Denne værdi kan være fx øget nordisk politisk indflydelse og mere værdi for pengene.

Tilpasningen af det nordiske politiske samarbejde indebærer, at der i første række satses på mål og resultater inden for følgende områder:

- Et udviklet kulturelt fællesskab
- Bedre forudsætninger for nordisk konkurrenceevne
- En forstærket nordisk integration
- Muligheder for internationalt at virke for nordiske mærkesager
- Fremme af bredere samarbejdsrelationer i det nordlige Europa
- Udveksling af erfaringer mellem de nordiske lande

Med udgangspunkt i disse satsningsområder vil samarbejdet i Nordisk Ministerråd fremover blive koncentreret i 10 områder:

- Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik
- Erhvervs-, energi og regionalpolitik
- Fiskeri, jord- og skovbrug samt levnedsmidler
- Kulturelt samarbejde
- Ligestillingsspørgsmål
- Lovgivningsspørgsmål
- Miljøbeskyttelsesspørgsmål
- Social- og sundhedspolitik (helse)
- Uddannelses- og forskningspolitik
- Økonomi- og finanspolitik

Hver enkelt af disse områder varetages af et ministerråd, dertil kommer rådet for de nordiske samarbejdsministre, i alt 11 ministerråd.

Ministerrådene for energipolitik, narkotikabekæmpelse, informationsteknologi, konsumentpolitik, transportpolitik, regionalpolitik, samt bygge- og boligpolitik afvikles dermed som selvstændige ministerråd.

Vigtige samarbejdsopgaver på de nævnte områder vil imidlertid blive varetaget på anden vis. Samarbejdet om erhvervs politik (næringspolitik), energipolitik og regionalpolitiske spørgsmål samles i ét ministerråd for erhvervs-, energi og regionalpolitik. Narkotikaspørgsmål vil først og fremmest blive dækket af ministerrådet for social- og sundhedspolitik, men også under ministerrådet for lovgivningsspørgsmål. Uddannelses- og forskningsministrene forudsættes at varetage it-spørgsmål.

De øvrige samarbejdsområder, der ophører formelt, kan videreføres som uformelt regeringssamarbejde, såfremt de nordiske regeringer ønsker det.

Samråd med Nordisk Råd skete bl.a. gennem et ministerrådsforslag til Nordisk Råds Session den 25. - 27. oktober 2005, som opnåede tilslutning fra Rådet.

Den nye samarbejdsstruktur trådte i kraft den 1. januar 2006.

Derudover er der under dansk formandskab påbegyndt drøftelser af muligheden for en mere dynamisk og politisk relevant budgetteringsproces, herunder en reform af budgetteringspraksis og budgetteringsprincipper i Nordisk Ministerråd.

Arbejdsdelingen mellem Nordisk Ministerråd, Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd

Hvad angår fælles nordisk samarbejde med andre internationale organisationer, har formandskabet arbejdet for at sikre størst mulig nordisk nytte af de nordiske landes samlede engagement. Formandskabet har taget initiativ til ”en vurdering af, om arbejdsdelingen mellem Nordisk Ministerråd, og Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd er hensigtsmæssig, og om samspillet mellem organisationerne kan forbedres.”

De regionale organisationer Østersørådet (CBSS), Barentsrådet (BEAC) og Arktisk Råd (AC) dækker i vid udstrækning samme geografiske område og beslægtede aktiviteter som Nordisk Ministerråd. Derfor søges samspillet med såvel EU som de regionale organisationer CBSS, BEAC og AC til stadighed udviklet, herunder en tættere koordinering der kan skabe synergi i varetagelsen af opgaverne.

Samarbejdsministrene besluttede ved deres møde i august 2005, at øget samarbejde og koordinering fortsat aktivt skal tilstræbes, samt at samarbejdet løbende bør evalueres. Desuden bør en fornyet status for Nordisk Ministerråds samarbejde med de øvrige regionale organisationer udarbejdes inden udgangen af oktober 2006.

Konkret vil dette blive udmøntet i følgende initiativer:

- Bedre samspil med de øvrige regionale organisationer Østersørådet, Barentsrådet og Arktisk Råd, herunder gensidig information om mål og aktiviteter samt etablering af konkret samarbejde om projekter og lign., hvor et samvirke mellem organisationerne kan understøtte overensstemmende målsætninger.
- Nordisk Ministerråd vil prioritere projekter i Arktis og Barentsregionen, som sker i samarbejde med de øvrige regionale organer.
- Samlokalisering af Nordisk Ministerråds Info-punkter i Murmansk og Arkhangelsk med det norske Barentssekretariats lokale informationskontorer, hvorved der kan skabes ressourcemæssige og koordinationsmæssige fordele.

- Nordisk Ministerråd vil fremover begrænse egne initiativer i det geopolitiske område, Barentsrådet dækker, men til gengæld deltage som aktiv partner i de samarbejdsaktiviteter, Barentsrådet initierer, der passer ind i Nordisk Ministerråds overordnede strategier.

Det fælles nordiske Arktiske Samarbejdsprogram udgør det vigtigste instrument for Nordisk Ministerråds samarbejde med Arktisk Råd. Derfor må det tilstræbes, at Nordisk Ministerråds aktiviteter udgør svar på initiativer taget af eller inden for Arktisk Råd. Hermed vil der fortsat være mulighed for en fælles nordisk aktivitet, uanset at der ikke er fuld tilslutning fra alle parter i Arktisk Råd.

Arbejdsmarked og arbejdsmiljø

Det nordiske samarbejde inden for arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitikken skaber nordisk nytte, idet diskussion om udviklingstendenser og erfaringsudveksling er med til at skærpe opmærksomheden om problemstillinger af betydning for et effektivt fungerende arbejdsmarked til gavn for arbejdstagerne og arbejdsgiverne. Ministrene (MR-A) drøftede på deres årlige møde bl.a. sygefravær i Norden, EU's udvidede arbejdsmarked og grænsehindre i Norden.

Sygefravær

Sygefraværskonference

Det danske formandskab afholdt den 25. april 2005 en nordisk konference med fokus på nedbringelse af sygefravær. Målet med et nordisk samarbejde er ikke at etablere en fælles nordisk politik på området, men i første omgang at sætte stærkere fokus på emnet og foreslå initiativer.

Ministrene nedsatte i september 2005 en nordisk kontaktgruppe, der skal følge udviklingen af sygefraværet i Norden frem til udgangen af 2007. Kontaktgruppen har til opgave at udveksle erfaringer om de nationale initiativer. Resultaterne af et nordisk samarbejde kan tænkes senere at udgøre et bidrag til drøftelsen af problematikken i EU og OECD.

Integrering af svage grupper på arbejdsmarkedet

Nordisk Arbejdsretsudvalgs (NAU) handicapkonference blev afholdt den 14. november 2005. Både arbejdsmarkedets parter, handicaporganisationerne og regeringerne var repræsenteret på konferencen. Konferencen realiserede målsætningen om erfaringsudveksling og gensidig orientering om problemstillinger relateret til handicapdiskrimination. Dette skal navnlig ses i lyset af EU's beskæftigelsesdirektiv, der forpligter landene til at gennemføre et forbud mod forskelsbehandling pga. handicap.

Mobiliteten på det nordiske arbejdsmarked

Det danske formandskab tog initiativ til en analyse af det fælles nordiske arbejdsmarked som en frontløber for andre regionale modeller for fri mobilitet. Der forelå en foreløbig rapport den 15. august 2005, som konkluderede, at det fælles nordiske arbejdsmarked fungerer fleksibelt, om end i relativt beskeden skala i de senere år.

De nordiske statistikbureauer har udarbejdet rapporten "Nordisk pendlingskarta", som analyserer mobiliteten på det fælles nordiske arbejdsmarked i form af pendling over landegrænser. Af hovedrapporten fremgår det, at 55.600 personer i 2001 havde en lønindkomst i et andet nordisk land end deres hjemland. Heraf havde 25.400 deres hovedindkomst i et andet nordisk land end deres hjemland.

Tendensen er, at en række store grænseregioner sammen med hovedstadsregionerne i de respektive lande dominerer arbejdsstrømmene over landegrænserne. Ved siden af disse hovedstrømme findes et stort antal mindre arbejdsstrømme, som berører alle dele af de nordiske lande. En central pointe er, at arbejdspendling skal opfattes som en aktivitet, der ikke blot foregår inden for en begrænset radius af en landegrænse.

Norden og EU

Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik indgår som centrale elementer i en kontinuerlig modernisering af velfærdssamfundet. De nordiske landes arbejdsmarkeder skal kunne tage de udfordringer op, som følger af EU's udvidelse og globaliseringen. Landene står stort set over for de samme udfordringer. Ved at stille målsætninger og perspektiver op i nordisk regi vil der dels kunne ske erfaringsudveksling med de øvrige nordiske lande, dels vil Norden være en forgangsregion med hensyn til tilpasning af arbejdsmarkedet.

Rapport fra kontaktgruppen om EU-udvidelsen

Det danske formandskab har etableret en projektgruppe med deltagelse fra de nordiske beskæftigelsesministerier. Den har fokus på analyse af den faktiske udvikling efter EU-udvidelsen, de nationale overgangsordninger og erfaringsudveksling om forebyggelse af omgåelsesmuligheder. Målet med det nordiske samarbejde på dette område er at skabe øget nordisk politisk indflydelse i den europæiske og internationale kontekst ved at dokumentere de nordiske erfaringer.

Den foreløbige vurdering af EU-udvidelsens betydning for de nordiske arbejdsmarkeder er positiv. Rapporten viser bl.a., at de nordiske arbejdsmarkeder ikke er blevet oversvømmet af østeuropæisk arbejdskraft. Tværtimod har østeuropæisk arbejdskraft kunnet afhjælpe regionale rekrutterings- og flaskehalsproblemer. Den øgede arbejdsindvandring har haft en gunstig økonomisk indvirkning på landene.

I forhold til den totale arbejdsindvandring står immigrationen fra de nye EU-lande for en dominerende andel i Finland og Norge. I Danmark er andelen noget lavere, mens 2/3 dele af arbejdsindvandringen til Sverige kommer fra lande uden for EU/EØS.

Hovedproblematikken med EU-udvidelsen knytter sig til udstationering af medarbejdere fra de nye EU-lande. Samtlige nordiske lande har oplevet problemer med proformavirksomheder, illegalt arbejde, mm. Samtlige nordiske lande har derfor taget tiltag til at styrke samarbejdet mellem skattemyndigheder, politiet, udlændingemyndigheder, arbejdstilsynet og andre instanser.

EK-A har besluttet at fortsætte samarbejdet frem til den 1. maj 2006, da landene finder, at det har været nyttigt i forhold til de nationale vurderinger. Vidensdelingen mellem landene vil også

få betydning, når de lande, som har overgangsordninger (alle undtagen Sverige), skal beslutte, hvorvidt ordningerne skal forlænges.

Modernisering af Nordisk Ministerråd

MR-A er ikke umiddelbart berørt af samarbejdsministrenes beslutning om at konsolidere antallet af ministerråd i 11. Dog er MR-A på lige fod med andre ministerråd blevet pålagt at revidere sine arbejdsformer med henblik på en forenkling af strukturerne. Danmark og Norge (formandskab i 2006) er p.t. i gang med et udredningsarbejde herom med henblik på diskussion på mødet i embedsmandskomitéen (EK-A) i april 2006.

Byggeri og bolig

Af det danske formandskabsprogram fremgår det, at formandskabet lægger op til et målrettet, fællesnordisk samarbejde om nordiske byers udvikling og fornyelse. Bl.a. skal der afholdes en konference, hvor der skal udveksles erfaringer om de vilkår og krav, borgere og virksomheder stiller til den moderne by. Ydermere skal der udvikles redskaber, der kan modvirke byers og byområders stilstand, fraflytning, marginalisering og forfald.

Den 16.-17. november 2005 blev der afholdt en nordisk konference med fokus på ovennævnte problemstillinger.

Desuden blev der den 26.-28. august afholdt en nordisk konference med temaet ”Bynært friluftsliv i Norden”. Der blev her vedtaget en deklaration - ”Odense Deklarationen” -, som sætter fokus på byens grønne ressourcer og sender et budskab om deres betydning for sundhed og formidling samt behovene for at sikre deres plads i den kommunale planlægning.

Endvidere er der på byggeområdet truffet beslutning om et samarbejde mellem EK- Næring og EK Bygg om gennemførelsen af projektet ”increased exchange in the building sector between countries in the Baltic Sea region”. (Se endvidere den særlige rapport om grænsehindre ang. dette projekt)

Energi

Formandskabsprogrammet på energiområdet har haft fokus på at opnå konkrete og målbare resultater af høj politisk relevans inden for følgende områder:

- Videreudvikling af konkurrencedygtige og stabile nordiske energimarkeder og en effektiv handel med omverdenen,
- Aktiv medvirken til udviklingen af et bæredygtigt energisystem i Norden og internationalt gennem en målrettet nordisk indsats for vedvarende energi, energieffektivitet og løsning af klimaproblemerne som led i implementeringen af den nordiske bæredygtighedsstrategi,

- Et Norden på forkant, der udnytter sine styrkepositioner til i højere grad at påvirke den internationale dagsorden på energiområdet – ikke mindst i EU,
- Samt strukturering af arbejdet på en mere fleksibel måde, der øger effektiviteten og sikrer politisk relevante og målbare resultater.

De vigtigste initiativer under formandskabet har været:

- Udarbejdelse af en handlingsplan for det energipolitiske samarbejde 2006-09.
- Udarbejdelse af en rapport fra det nordiske elektricitetssamarbejde (NORDEL) som grundlag for ministerrådets beslutninger for den videre fremdrift i det nordiske el-samarbejde.
- Møde mellem energiministre i Østersøregionen, hvor bl.a. retningslinjer for det fremtidige regionale energisamarbejde fastlagdes.

Udarbejdelse af en handlingsplan for det energipolitiske samarbejde 2006-09.

Under aktiv ledelse af formandskabet udarbejdede Embedsmandskomiteen for Energi et forslag til en handlingsplan, der blev godkendt af ministre på deres møde den 8. august, og af Nordisk Råd på sessionen i Island. Handlingsplanen fokuserer på tre politikområder: Udvikling af energimarkederne, et bæredygtigt energisystem samt styrkelse af Nordens rolle i EU og internationalt.

Visioner for det fremtidige elsamarbejde

På ministerrådsmødet i 2004 blev NORDEL (nordisk samarbejde mellem de systemansvarlige på elområdet) bedt om at undersøge udfordringer og potentialer i det fremtidige el-samarbejde. Ministrene godkendte på mødet den 8. august 2005 en rapport med anbefalinger til de næste års prioriteringer i el-samarbejdet. Ministrene har bedt embedsmandskomiteen om en konkret opfølgning på rapportens anbefalinger.

Østersøsamarbejdet og andet internationalt samarbejde

Der har i regi af Østersørådet i mange år været et veletableret energisamarbejde i Østersøregionen – BASREC – der nu, med Baltikum og Polens medlemskab af EU, skal fortsætte under nye rammevilkår. Med udgangspunkt i den nordiske handlingsplans prioriteringer for samarbejdet i regionen, har det danske formandskab aktivt medvirket til at igangsætte processen med at identificere fokusområder og principper for et sådant samarbejde. BASREC-ministtermødet den 28. oktober 2005 – hvor også EU's energikommissær deltog – godkendte et kommuniké, som udstak de overordnede rammer for det fremtidige samarbejde. Der er endvidere godkendt retningslinjer for Norden-Baltikum samarbejdet, og der arbejdes videre med at fastlægge rammerne for Norden–Rusland samarbejdet.

I overensstemmelse med handlingsplanens målsætning om at styrke Nordens rolle i EU og andre internationale fora, er der fastlagt en praksis med afholdelse af formøder til EU-rådsmøder mellem de nordiske og baltiske energiministre. Endvidere er der etableret netværk mellem de EU-ansvarlige i de nordiske energimyndigheder, ligesom der søges nordisk koordinering op til andre internationale begivenheder, hvor dette er hensigtsmæssigt.

Vedvarende energi og energieffektivitet

På foranledning af formandskabet har det været undersøgt, hvorvidt de nordiske lande kunne udnytte sin førerposition inden for udviklingen af et bæredygtigt energisystem og være vært for en international workshop om emnet. Der var imidlertid ikke opbakning i de andre nordiske lande til i 2005 at afholde en sådan workshop. Emnet forbliver dog et prioriteret politikområde i handlingsplanen, og der forventes en række politisk relevante aktiviteter i 2006. Herunder hvordan Norden kan bidrage til den internationale proces om udvikling af vedvarende energi på markederne og øget energieffektivitet.

Effektiv organisering af samarbejdet

Udover de energispecifikke målsætninger, indsatser og resultater har formandskabet i EK-E lagt vægt på at forbedre udnyttelsen af de betydelige nationale og fællesnordiske ressourcer, der er allokeret til det nordiske samarbejde. Formandskabet har lagt stor vægt på et mere omkostningseffektivt, mere fokuseret, mere politisk relevant og mere synligt samarbejde. Den almindelige struktur i Nordisk Ministerråd med faste, stående arbejdsgrupper samt organiseringen af sekretariatsarbejdet er ikke fremmede for de nævnte målsætninger. Formandskabet har derfor tilstræbt at ændre uhensigtsmæssige strukturer og traditioner i samarbejdsaktiviteter og sekretariatsbetjening som led i implementeringen af handlingsplanen. Det er delvist lykkedes at ændre og effektivisere organiseringen trods, at der som udgangspunkt har været modstand mod at ændre på det eksisterende, også i sekretariatet.

Erhvervspolitik

Nyt nordisk næringspolitisk samarbejdsprogram

I september blev der vedtaget et nyt erhvervspolitisk samarbejdsprogram for 2006-10, der peger på konkrete indsatsområder: Fjernelse af grænsehindre i Norden, innovation, nordisk samarbejde mellem nationale erhvervsfremmeaktører samt erhvervspolitisk samarbejde med internationale organisationer i regionen. Endvidere fokuserer programmet på to tværgående temaer: Samarbejde i Østersøregionen og Vestnorden samt koordination med det øvrige nordiske samarbejde om emner, der har betydning for erhvervslivet.

Globaliseringen som udfordring for de nordiske økonomier

Formandskabet tog initiativ til, at de nordiske lande udveksler erfaringer om politiske tiltag til at skabe gunstige vækstvilkår i lyset af globaliseringen. Dette er foregået på baggrund af følgende initiativer:

- Konferencen 'Global OUTsourcing Nordic INSourcing' blev afholdt i København 9. maj 2005 i et samarbejde mellem Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd og Nordisk InnovationsCenter.

- Med udgangspunkt i rapporten "Norden som global vinderregion" havde ministrene på i september en temadrøftelse om globalisering og nordiske styrkepositioner.

Norden i Østersøregionen

Det danske formandskab har taget skridt til en drøftelse blandt landene i Den Nordlige Dimensions område om rammerne for samarbejde om økonomisk vækst i regionen, og der er igangsat konkrete projekter.

- 'Northern Dimension Working Group on Innovation' blev etableret. Gruppens arbejde er blevet mødt med stor interesse i Østersøregionen, og den fremlagde sine resultater på dette års Baltic Development Forum i Stockholm på et velbesøgt møde.

Gruppen har foreslået, at man arbejder videre på to områder, såkaldt "cluster-policy" og "brugerdrevet innovation". EK-Næring har besluttet at bidrage til finansieringen af dette arbejde.

- 'Baltic Sea Market Surveillance Network' har afleveret rapport om det første samarbejde mellem Slesvig-Holsten, Danmark, Finland, Estland, Polen og Hamborg på dette område.

Det nordiske vidensamfund

Danmark har under sit formandskab sat fokus på at fremme innovation i det nordiske erhvervsliv. Således er aktiviteter omkring "brugerdrevet innovation" igangsat.

- Erhvervssektoren afleverede et forslag til Budget 2006 (omdisponeringspuljen) om allokering af midler til udvikling af ny kundskab om brugerdrevet innovation i Norden. Samarbejdsministrene har bevillet DKK 3 mio. til formålet.
- Brugerdrevet innovation har været drøftet i 'Northern Dimension Working Group on Innovation', og dette samarbejde vil som nævnt blive videreført.
- Dialogforum mellem forskning og erhvervsliv er under planlægning, men vil først kunne gennemføres i 2006. (Se desuden afsnit under Forskning.)
- Nordisk design blev promoveret gennem fællesnordisk deltagelse på EXPO 2005 i Japan. På den internationale designkonference 'era05 – Verdens Design Kongres' i København i september 2005 blev der endvidere sat fokus på design som innovations- og udviklingsværktøj.

Nordisk Center, NICE

NICE udarbejdede i 2005 en ny strategi og indgik en ny treårig kontrakt med Nordisk Ministerråd.

NordForsk og NICE har indgået tættere relationer om en øget kobling mellem forskning og innovation, og har styrket deres samarbejde på flere niveauer, herunder koordineringsmøder mellem de to direktører og gensidig deltagelse i hinandens bestyrelsesmøder.

Ydermere har NICE strømlinet sin organisering. Forum for Innovationspolitik er i den sammenhæng nedlagt.

Forskning

NordForsk

En ny institution, NordForsk, blev etableret den 1. januar 2005 gennem en sammenlægning af Nordisk Forskningspolitisk Råd og Nordisk Forskeruddannelsesakademi, NorFA. NordForsk er det første markante initiativ i forlængelse af rapporten om NORIA, "Nordic Research and Innovation Area". Initiativet har som overordnet formål at udvikle Norden til en globalt synlig, ledende og attraktiv region for forskning og innovation.

NordForsk skal have rollen som den nye centrale organisation for det nordiske forskningssamarbejde. Bestyrelsen består primært af repræsentanter fra de forskningsfinansierende organer i de nordiske lande samt de nordiske universiteter.

NordForsk var i september 2005 vært for et symposium med deltagere fra de nationale forskningsråd, universiteter, forskerskoler m.fl. Temaet var de forskellige institutioners rolle i det nordiske forskningssamarbejde.

NordForsk vil færdiggøre sin strategi medio 2006 baseret på nationale prioriteringer. Desuden vil man påbegynde nye aktiviteter i 2006, herunder yderligere satsning på nordiske Centres of Excellence med tilhørende uddannelse af PhD'ere og post docs. NordForsk modtager i 2006 10 mio. kr. ekstra via Nordisk Ministerråds budget med det formål at sikre en forstærket indsats på et strategisk og politisk centralt område, hvor der er en markant nordisk nytte ved et samarbejde.

NordForsk vil stræbe efter et aktivt samvirke med de baltiske lande og Nordvestrusland, ligesom den europæiske dimension vil få stigende betydning.

Dialogforum

For at fremme samarbejdet mellem forskning og innovation etableres der et dialogforum mellem repræsentanter for nordisk forskning og innovation sammen med NordForsk og Nordic Innovation Centre. Det første møde afholdes i 2006 med overskriften "Samarbejde og dialog mellem forskning og innovation i Norden". Der planlægges to temaer for dialogforummet: "Samspil og kommerialisering" samt "det nordiske samarbejde som platform for et bredere internationalt samarbejde om forskning og innovation."

Nordita

Nordita (Nordisk institut for teoretisk fysik) er den eneste af de nordiske forskningsinstitutioner, der endnu ikke er blevet indlejret nationalt efter undervisningsministrenes

beslutning i 2003 om, at de nordiske forskningsinstitutioner skulle overgå til nationalt ansvar men med fortsatte bevillinger fra NMR, om end i reduceret målestok. Det er nu besluttet, at Nordita flyttes til Stockholm den 1. januar 2007

It

Strategiplan for Nordisk Ministerråd for Informationsteknologi (MR-IT)

I lyset af den hastige udvikling af vidensamfundet har det danske formandskab overordnet lagt vægt på at styrke det nordiske it-samarbejde. Således skal samarbejdet bringe nordiske synspunkter ind i en større europæisk og international sammenhæng, særligt i regi af EU og Østersørådet.

Ministerrådet for it vedtog under det danske formandskab en strategiplan for 2005-07. Den fokuserer på de områder, hvor de nordiske lande har fælles interesser og gode forudsætninger for at bidrage til bæredygtig udvikling, og hvor et nordisk samarbejde skaber en særskilt merværdi. Strategien peger på en række it-områder, som enten er eller forventes at komme i fokus inden for de næste år; både blandt de nordiske statsborgere og erhvervslivet. Det gælder områder som fx interoperabilitet, elektroniske betalingsformer, digitale signaturer, borgernes it-rettigheder og e-kompetencer samt it-udviklingen i erhvervslivet mv.

Ministrene lægger særligt vægt på at styrke de nordiske synspunkter i internationale fora på it-området, særligt i EU og i Østersørådet. Strategi- og handlingsplanen understøtter således koordineringen af nordiske synspunkter i forbindelse med en række internationale projekter (herunder EU-projekter) samt udformningen af fremtidige forslag inden for it-området.

Under det danske formandskab er der specifikt fokuseret på borgernes it-rettigheder og på den it-sikkerhed, der er nødvendig, for at borgerne kan have tillid til de teknologiske muligheder. Det drejer sig bl.a. om den almindelige borgers rettigheder i forbindelse med overvågning og lovgivning i de andre nordiske lande. I den forbindelse er der udarbejdet en konsulentanalyse vedrørende "it-privacy", herunder en komparativ analyse af de nordiske landes lovgivning om databeskyttelse og logning af elektroniske spor, en kortlægning af de tilgængelige privatlivsfremmende henholdsvis privatlivstruende teknologier, forholdet mellem teknologien og lovgivningen samt en vurdering af spams betydning for privacy-området.

Endvidere er der udarbejdet en statistikrapport med det formål at give alle - fra politikere til forskere m.fl. - information om ligheder og forskelle mellem de nordiske lande med hensyn til it samt at bidrage til at profilere det nordiske informationssamfund internationalt.

Konsument

Hovedtemaerne på forbrugerområdet har under dansk formandskab været:

- Forbrugerne på de nordiske markeder
- Nordiske udviklingsprojekter
- EU og Norden
- Innovation

Forbrugerne på de nordiske markeder

Formålet med dette tema har været at styrke det nordiske samarbejde om markedsanalyser og analyser af forbrugers vilkår på forskellige markeder.

Formandskabet afholdt den 29. september 2005 konferencen "Forbrugere på de nordiske markeder". To temaer var i fokus for konferencen: "Markedsanalyser" og "Børn og unge som forbrugere".

Markedsanalyser

Temaet om markedsanalyser blev drøftet med fokus på, hvordan forbrugernes vilkår i Norden kan styrkes ved hjælp af et nordisk samarbejde om markedsovervågning og vidensindsamling, herunder hvordan markedsanalyser kan anvendes som udgangspunkt for en dialog med erhvervslivet med henblik på at styrke erhvervslivets ansvar for sikring af gode forbrugervilkår.

Børn og unge som forbrugere

Som led i dette tema blev der præsenteret forskningsresultater, der belyste børns og unges forbrugeradfærd. Endvidere blev offentlig regulering af markedsføringstiltag og forbrugeroplysning af børn og unge debatteret.

Nordiske udviklingsprojekter (styrkelse af den fælles nordiske markedsovervågning og vidensindsamling)

På forbrugerministrenes møde den 30. september og formandskabskonferencen den 29. september 2005 drøftedes bl.a. temaet "Forbrugere på udvalgte liberaliserede markeder".

Følgende projekter blev iværksat i 2005:

"Forbrugerinformation på markeder for velfærds- og forsynings- og sundhedsydelser".

Målet for dette projekt var at undersøge forbrugernes informationsbehov og tilfredshed på tværs af de fem nordiske lande på tre markeder på velfærds- og sundhedsområdet: Lægeydelser, tandlægeydelser og pasningstilbud. Der fokuseredes bl.a. på forbrugernes valg, tilfredshed og opfattelser af tilgængelig informations- og klagemuligheder.

Projektet har opfyldt målet ved, at projektet

- giver forbrugermyndighederne konkret viden om forbrugernes forhold og vilkår på udvalgte markeder.
- kan danne baggrund for en styrket indsats i de nordiske lande på netop de felter, hvor forbrugerne mener, der er problemer.

- afdækker, i hvilket omfang der på de enkelte markeder og i de enkelte lande er behov for en særlig indsats for at styrke hhv. forbrugerinformationen og forbrugernes rettigheder og klagemuligheder.

"Mobilitet i den nordiske finansielle sektor"

Projektets overordnede formål var at komme med forslag til forbedring af forbrugernes vilkår, herunder at

- styrke gennemsigtighed og konkurrence i den finansielle sektor
- sikre de nordiske forbrugere adgang til de bedste og billigste finansielle produkter på de nordiske finansielle markeder
- skabe bedre vilkår for mobilitet i den nordiske finansielle sektor

Det vil blive udsendt en rapport i foråret 2006, som vil indeholde en undersøgelse af prisstrukturerne på det finansielle område samt forbrugernes muligheder for at skabe overblik og benytte banker på tværs i Norden samt forslag til forbedringer af forbrugernes vilkår.

"Modellering af en model for forbrugertilfredshed"

Målet med dette projekt var at opbygge en model for forbruger- og kundetilfredshed for derved at skabe et konkret redskab, der sammen med mere traditionelle undersøgelser kan give en indikation af, hvilke forhold der reelt har betydning for forbrugernes tilfredshed med forskellige markeder.

Projektet er realiseret i kraft af en rapport, som opstiller en analytisk ramme, der

- beskriver de faktorer, der i realiteten har indflydelse på den samlede forbrugertilfredshed.
- gør de nordiske lande i stand til at måle forbrugertilfredshed og de underliggende faktorer på en måde, der sikrer, at data kan sammenlignes. Dette åbner for benchmarking på tværs af de nordiske lande
- kan anvendes til at understøtte den politiske prioritering på forbrugerområdet.

EU og Norden

Handlingsprogrammet for 2005 har prioriteret et tæt nordisk samarbejde og samråd om aktuelle forslag til EU-reguleringer.

Dette mål er opfyldt ved, at der er afsat og anvendt særlige midler til overvågning af udviklingen på det forbrugerpolitiske område på henholdsvis EU-niveau og nordisk niveau. En række initiativer er blevet iværksat, herunder bl.a. afholdelsen af et nordisk seminar om forbrugere, regulering og forbrugerbeskyttelse samt et seminar om påvirkningen af vedtagelsen af EU-direktivet om urimelige handelsvilkår på den nordiske markedsføringslovgivning.

Innovation for forbrugerne

Der er iværksat et projekt om "Innovation og Forbrugerkvalitet", som forventes afsluttet primo 2006.

Formålet med projektet er at bidrage til at øge virksomhedernes kundeforståelse og dermed bygge bro mellem forbruger-, erhvervs- og innovationspolitik. Mere specifikt har projektet to formål:

- At kortlægge muligheder for hvordan producenterne kan øge forbrugerorienteringen i deres innovationsprocesser
- At kortlægge muligheder for hvordan forbrugerpolitikken kan bidrage til mere forbrugerorienteret innovation i virksomhederne ved at skabe rammebetingelser, som letter kommunikationen mellem forbrugere og producenter.

Projektet forventes at udmønte sig i en best practice manual om forbrugerkvalitet rettet mod brancher og virksomheder, samt en rapport om, hvordan forbrugerpolitikken kan bidrage til at øge mulighederne for brugerdreven innovation.

Fiskeri, Jord- og Skovbrug og Levnedsmidler

I 2005 afholdtes den 29. juni - 1. juli det årlige sommermøde for ministerrådet for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler.

På dette møde blev følgende vedtaget:

- Århus-deklarationen om ny nordisk mad
- Erklæring om landdistriktudvikling
- Århus-deklarationen om globaliseringen og fiskeindustrien
- Resolution om veterinært beredskabssamarbejde i norden
- Nordisk Ministerråds sigtelinjer for Nordisk handlingsplan for bedre sundhed og livskvalitet gennem mad og fysisk aktivitet.

Endvidere vedtog ministrene:

- En ny organisatorisk struktur under ministerrådet for fiskeri, jordbrug, skovbrug og levnedsmidler.
- En iværksættelse af arbejdet med en nordisk maritim politik.

Med den nye organisatoriske struktur under dette ministerråd, er en række bestående embedsmandskomitéer blevet nedlagt ved udgangen af 2005. Disse erstattes af én embedsmandskomité med integrerede afdelinger. Fremover vil man hvert tredje år vurdere om eksisterende arbejdsgrupper skal fortsætte for at undgå opretholdelse af grupper uden aktuel værdi.

Baggrunden for beslutningen om at iværksætte arbejdet med en nordisk maritim politik er de globale processer, som berører området samt EU's arbejde med en grøn bog for maritim politik. Nordens havområde er stort og af stor vigtighed. Nordisk Ministerråd kan i lyset heraf udgøre en samlende platform for drøftelser om nordens marineområder. Nordisk Ministerråds

sekretariat har nedsat en tværfaglig gruppe af rådgivere for at følge EU-processerne. Der er desuden etableret et nordisk netværk af de personer i de nordiske lande, der har ansvaret for koordineringen af bidrag til EU-processen om EU's fremtidige maritime politik.

Hvad angår Århus-deklarationen om ny nordisk mad foretog det efterfølgende norske formandskab allerede et opfølgningsarbejde i form af en workshop d. 17.-18. november 2005.

Embedsmandskomiteén for jordbrug og skovbrug (EK-NEJS)

Under ministerrådsmødet (MR-FJSL) d. 29. juni - 1. juli 2005 afholdtes en workshop om udvikling af landdistrikterne.

Samtidig med at landdistrikterne økonomisk bliver klemte som følge af produktionsbetingelserne samt globaliseringen, bliver det tydeligere, at der ligger en stor politisk udfordring i at sikre en bæredygtig udvikling af landdistrikter igennem sikring af et eksistensgrundlag for landbefolkningen. Det er i denne sammenhæng nødvendigt at klarlægge, hvilket potentiale landdistrikterne har, ikke alene for jord- og skovbrug men også i et bredere perspektiv, eksempelvis mulighederne for turisme og bosætning. I den optik er det nødvendigt at styrke forbindelsen mellem borgerne og landdistrikterne.

Nationale myndigheder samt overnationale organer (EU, FAO) arbejder med denne problematik ud fra et top-down perspektiv. For at supplere og forbedre idégrundlaget kan det være nyttigt samtidig at starte en bottom-up proces, som tager udgangspunkt i lokale kompetencer og lokalsamfundets syn på, hvordan deres landdistrikter kan udvikles. Erfaringsudveksling mellem lokale grupper kan inspirere processen og være anledning til at styrke det internordiske samarbejde på græsrodsniveau.

Genetiske ressourcer

Det er under dansk formandskab besluttet at iværksætte en analyse af det nordiske samarbejde om genetiske ressourcer. Analysen søges gennemført med bistand af uafhængig international ekspertise og forventes afsluttet primo 2006. Analysen skal bl.a. vurdere ansvarsfordelingen mellem det nationale niveau og det nordiske niveau samt behovet for en omstrukturering af det nordiske samarbejde om genetiske ressourcer. På grundlag af analysen vil det blive besluttet, hvor det nordiske samarbejde kan effektiviseres, og om der skal gennemføres organisatoriske ændringer.

Plantedirektoratet under Fødevareministeriet arrangerede i juni 2005 et arbejdsgruppemøde om sameksistens mellem genetisk modificerede, konventionelle og økologiske afgrøder med deltagelse fra alle de nordiske lande. I forlængelse heraf afholdt direktoratet i oktober 2005 et seminar med fokus på kompensations- og ansvarsspørgsmål i relation til sameksistensproblematikken. Det andet og sidste møde i arbejdsgruppen afholdes primo 2006.

Endvidere forestod Plantedirektoratet i december 2005 et offentligt arrangement om genteknologi og plantegenetiske ressourcer, som belyste, hvilke muligheder forskere og

planteforædlere har for at udvikle fremtidens kulturplanter henholdsvis med eller uden brug af genteknologi.

Plantedirektoratet afholder primo maj 2006 et seminar om de plantegenetiske ressourcers kulturhistoriske aspekter. Seminaret var planlagt afholdt i 2005, men måtte af praktiske grunde udsættes. Seminaret skal bidrage til at knytte nærmere kontakt mellem det kulturhistoriske arbejde og de øvrige aktiviteter på genressourceområdet.

Samarbejde om EU-regler

Den 1. januar 2006 trådte nye EU-regler om kontrol og egenkontrol på foderområdet i kraft (kontrolforordning og foderhygiejneforordning). Der er tale om regulering af hensyn til fødevarerens sikkerhed. Dette stiller de ansvarlige myndigheder på området over for en stor udfordring i forbindelse med implementering af forordningerne og forberedelse af erhvervet til indførelse af egenkontrol.

For at sikre en hensigtsmæssig og proportionel gennemførelse, som ikke lægger unødige hindringer i vejen for handelen på tværs af landegrænserne, arbejder Danmark for et tæt nordisk samarbejde. Erfaringsudveksling er i denne sammenhæng nyttigt og kan bidrage til, at erhvervslivet ikke stilles over for forskelligartede krav. Ydermere kan forbrugerne forvente en mere ensartet beskyttelse.

Forskning

Som opfølgning på Akureyri-deklarationen om jordbrugets fremtidige rolle og kulturlandskabet som ressource, har Nordisk Kontaktorgan for Jordbrugsforskning besluttet at igangsætte en udredning om forskningsbehovene på området. Formålet er at styrke grundlaget for det nordiske samarbejde om udviklingen af jordbruget, landskabet og landdistrikterne. Udredningen forventes at foreligge medio april 2006.

Økologi

I Nordisk Ministerråd er der enighed om, at den økologiske fødevarerproduktion kan bidrage til at opfylde flere målsætninger, herunder etablering af en mere bæredygtig og miljøvenlig landbrugsproduktion, samt et øget og varieret udbud af fødevarer. Det er desuden holdningen, at fremme af den økologiske fødevarerproduktion i Norden bør ske i overensstemmelse med forbrugernes efterspørgsel.

For at fremme udviklingen af det økologiske marked har Nordisk Ministerråd og de baltiske lande under Danmarks formandskab gennemført et nordisk-baltisk markedsprojekt, som afgav rapport i marts 2005. Rapporten foreslår en række initiativer, som kan iværksættes af et eller flere lande. Fra Danmarks side vil man først og fremmest søge at styrke indsatsen for en øget anvendelse af EU's økologi-logo, da det vil kunne medvirke til at reducere de barrierer for samhandel, som aktuelt hæmmer økologisektorens udvikling.

Sameksistens mellem genetisk modificerede, konventionelle og økologiske afgrøder i de nordiske lande.

Plantedirektoratet under Fødevareministeriet har forestået et projekt om muligheder og forhindringer for sameksistens mellem de tre typer afgrøder.

Der blev nedsat en arbejdsgruppe, som kortlagde status for indførelse af sameksistensregler i de enkelte nordiske lande og forberedte en afrapportering af gruppens arbejde. Endvidere blev der afholdt et seminar 5. oktober 2005 om temaet kompensation og ansvar i forbindelse med sameksistens mellem genetisk modificerede, konventionelle og økologiske afgrøder.

Det er hensigten at søge at videreføre kontakten mellem de nordiske lande med henblik på informations- og erfaringsudveksling på dette område.

Embedsmandskomiteén for fiskeri (EK-NEF)

Den 2.-3. maj 2005 afholdtes den nordiske kystfiskerikonference ”Dåd eller Død” om sikringen af kystfiskeriets fremtid. Konferencen kom i stand på Nordisk Råds (Miljø- og Naturressourceudvalget) initiativ og blev samfinansieret af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Den 28. juni 2005 blev der afholdt en konference om ”Nordens fiskerisektor og globaliseringen” arrangeret af Fødevareministeriet og Eurofish. Udgangspunktet for konferencen har været, at vilkårene i Norden for forarbejdning og afsætning af fisk og fiskeprodukter i stigende grad er påvirket af globaliseringens udfordringer.

Endvidere blev en konference finansieret af Nordisk Ministerråd om ”Miljøpåvirkninger og Fiskeriressourcer” afholdt den 15.-16. september 2005 i København. Målet var at belyse, hvorledes kemikalieforurening og klimaforandringer påvirker havets ressourcer. Konferencen mundede ud i en række erklæringer om, hvilke emner man på nordisk plan burde arbejde videre med. Opfølgning af konferencen er sat på programmet for norsk formandskab i 2006.

Skovbrug

Konference om skovenes fremtid

En konference om skovbrugets fremtidige muligheder og rolle i et forandret klima blev afholdt den 29.-30. august 2005 som opfølgning på Akureyri-deklarationen (2004). I konferencen deltog ministre og statssekretærer fra de nordiske lande. Konferencen satte fokus på skovenes værdi for lokalsamfundet, erhvervsliv, turisme samt på hvorledes skovpolitikken kan styrkes ved i højere grad at bevidstgøre og inddrage lokale kræfter.

På konferencen blev det vedtaget at samarbejde om at styrke dialogen om skovene lokalt; at fremme anvendelsen af træ og biobrændsel fra skovene; og at styrke erhvervets rammevilkår. Beslutningerne sigter på at styrke miljø og natur, f.eks. at beskytte grundvand og biodiversitet samt at modvirke klimaforandringer.

Nordisk Embedsmandskomité for skovbrug og samnordisk skovforskning vil følge op på konferencens beslutninger.

Stormfald

Sverige og Danmark blev i januar 2005 ramt af stormfald, som især gik hårdt ud over skovene i det sydlige Sverige og det nordlige Danmark. Ved fællesmødet afholdt den 30. juni 2005 mellem ministre og nordiske interesseorganisationer blev der afholdt en workshop med fokus på erfaringsudveksling af såvel tekniske som administrative/politiske forhold omkring stormfald. Workshopen var i sagens natur ikke en planlagt del af formandskabet, men illustrerer, at aktuelle sager kan tages op med kort varsel.

Skovgenetiske ressourcer

Det har været en prioritet i formandskabsprogrammet at sætte fokus på arbejdet med at opformere skovplantemateriale og skovgenetiske ressourcer og udarbejde retningslinjer for brug af genetisk velegnet plantemateriale. I økonomisk trængte situationer synes frø- og plantepriserne at blive afgørende for materialevalget. Billigt – ofte genetisk dårligt – materiale foretrakkes af kortsigtede økonomiske hensyn. Derfor iværksatte Statsskovenes Planteavlstation i 2004-2005 et projekt, som havde til formål at fremme brugen af genetisk velegnet frø- og plantemateriale i skovbruget. Projektet har desuden ført til, at en tilsvarende undersøgelse er iværksat i en større europæisk sammenhæng.

Adgang og rettigheder til genetiske ressourcer

Anbefalingerne i den nordiske projektrapport fra 2003 "Access and Rights to Genetic Resources - a Nordic Approach" peger på behovet for en nordisk informationsindsats rettet specielt mod brugere af genetiske ressourcer om Biodiversitetskonventionens og andre internationale aftalers bestemmelser om adgang og rettigheder til genetiske ressourcer.

Dette arbejde er lagt i Nordisk Genressourceråd, som gennemfører et seminar i første halvdel af 2006 om problemstillingen.

Levnedsmidler

Fødevarepolitik

Fødevarer sikkerhed, en sundhedsfremmende ernæring samt sikring af dyrs sundhed og velfærd har været højt prioriteret under det danske formandskab. Grønlandsdeklarationen fra august 2002 har været ledetråden i arbejdet. Der har således været fokuseret på, at det nordiske samarbejde i væsentlig grad prioriterer ud fra, at resultaterne kan fremme nordiske interesser i det globale samarbejde, samt at forbruger- og erhvervsorganisationer inddrages på relevante områder.

Under ministerrådsmødet (MR-FJSL) d. 29. juni -1. juli 2005 afholdtes en workshop med deltagelse af forbruger- og erhvervsorganisationer om internationalisering, grænsehindre og fødevarer sikkerhed med det formål at drøfte nordiske udfordringer og muligheder på et globaliseret fødevaremarked.

Fødevaresikkerhed

På det fødevarepolitiske område har der i 2005 været iværksat eller fortsat en række aktiviteter i form af seminarer, projekter mv., som har haft til formål at medvirke til at forbedre beskyttelsesniveauet for fødevarer. Disse har bl.a. vedrørt dioxinindhold i fødevarer, opbygning af en database for indhold af naturlige toksiner i fødevarer og svampe. Aktiviteterne udgør et vigtigt instrument i risikovurderingsarbejdet. Ydermere har udvikling og modernisering af kontrolprogrammer for salmonella i de nordiske lande, som ønsker at bevare deres absolutte styrkeposition på dette område, været på dagsordenen.

Som noget nyt er der iværksat et projekt, der skal udvikle et konkret forslag til et nordisk Center of Excellence (CoE) vedrørende forskning i campylobacter, som er den zoonose, der gør flest mennesker syge i Norden. Indsatsen på sådanne områder anskues i et jord-til-bord-perspektiv, og berører således kæden fra primærproducent til forbrugeren. Desuden udbygges indsatsen på forskningsområdet med udvikling af et CoE om forskning i sammenhængen mellem kost, næringsstoffer og genetiske variationer.

Et andet fokusområde er udviklingen af dynamiske kontrolstrategier, herunder opbygning af netværk mellem inspektionspersonale. Danmark afholdt en konference om fødevarekontrol straks i det nye år, 23.-24. januar 2006. Desuden har der været fremdrift i projektet om modernisering af kødkontrollen – et projekt der afsluttes i efteråret 2006.

Ernæringspolitik

Det danske formandskab har haft som et prioriteret indsatsområde at sætte fokus på fedmeproblematikken. I de nordiske lande er der sat mange nationale initiativer i gang for at få befolkningerne til at spise sundere og være mere fysisk aktive, men et nordisk samarbejde vil have klare fordele.

De nordiske ministre med ansvar for hele fødevarekæden (Nordisk Ministerråd for Fiskeri, Jord- og Skovbrug samt Levnedsmidler) har besluttet at udforme en nordisk handlingsplan for bedre sundhed og livskvalitet gennem mad og fysisk aktivitet. Handlingsplanen skal være færdig i juni 2006 – en timing, der giver mulighed for at få indflydelse på de europæiske og internationale strategier for bekæmpelse af fedme.

Som et første skridt har de nordiske ministre fastlagt de overordnede rammer for en sådan handlingsplan i form af udarbejdelse af konkrete sigtelinjer. Sigtelinjerne sætter den kommende nordiske handlingsplan i relation til nationale og internationale aktiviteter og udstikker rammer for videreudvikling af syv temaer. Herunder ansvarliggørelse af private interessenter, øget vidensdeling, forskning og udvikling, fællesnordiske ambitioner samt fælles overvågning.

Den 10.-11. november 2005 afholdtes som næste skridt en stor nordisk konference for myndigheder, erhverv, interesseorganisationer m.v. fra alle relevante politik-/fagområder. På konferencen blev rammerne konkretiseret og indspil til handlingsplanen lagt frem.

I lyset af forhandlingerne om nye fælles EU-regler om anprisning af fødevarer og berigelse af fødevarer og kosttilskud, er det fundet hensigtsmæssigt at samarbejde i nordisk regi. Inden for

rammerne af ovennævnte handlingsplan er der nedsat en projektgruppe, som har til formål at vurdere mulighederne for et fælles nordisk ernæringsmærke.

Det veterinære område

Ministerområdet for jord- og skovbrug, fiskeri og levnedsmidler pegede i 2003 på, at det nordiske samarbejde bør inddrage dyresundhed og dyrevelfærd. Under det danske formandskab er det veterinære område blevet integreret i det nordiske samarbejde, og der er iværksat en proces frem imod at udvikle projektsamarbejde på relevante områder. Et af de første initiativer har været tilrettelæggelse og afholdelse af en fælles nordisk beredskabsøvelse for mund- og klovsyge i september måned i år. Dette resulterede i vigtige erfaringer til brug for udvikling af beredskabsplanlægning i de nordiske lande. Endvidere vedtog ministerrådet en ”Resolution om veterinært beredskabssamarbejde i Norden”. Heri opfordres til snarest at udvikle forslag til etablering af et praktisk orienteret nordisk samarbejde vedr. håndtering af udbrud af smitsomme dyresygdomme.

Fødevaresamarbejdet med de baltiske lande

Den nordisk-baltiske embedsmandsgruppe for fødevarer, CSO-NB8-Food, har prioriteret at følge op på den nordisk-baltiske ministerdeklaration fra november 2003 om at styrke samarbejdet om fødevaresikkerhed, idet der i 2005 har været fokuseret på følgende temaer: Sporbarhed, zoonoser, dioxin og effektiv fødevarekontrol. Bestræbelsen vil fortsat være at udvikle en praktisk integrering af CSO-NB8 samarbejdet i det nordiske fødevaresamarbejde på udvalgte områder ud fra en behovsorienteret tilgang. Således er man overgået fra et bistandslignende samarbejde til et ligeværdigt partnerskab mellem de involverede lande.

Eksempelvis er etableret et netværkssamarbejde vedr. dioxinproblematikken for fødevarer. Netværket skal tjene til informations- og erfaringsudveksling vedrørende datagrundlaget for risikovurderinger mv. og samtidig udgøre et dialogforum inden for forskellige aspekter som f.eks. grænseværdier. Til brug for netværkssamarbejdet etableres nu en web-plattform.

Embedsmandsgruppen har også taget initiativ til at identificere yderligere samarbejdsflader på baggrund af aktuelle fødevarepolitiske temaer. Et tema har været risikovurderinger, hvor man vedtog at fremme samarbejdet mellem de nordisk-baltiske institutter, der er ansvarlige for risikovurderinger for fødevarer. Et andet muligt fremtidigt samarbejdstema er dyresundhed og dyrevelfærd, herunder også veterinært beredskab i forbindelse med fugleinfluenza.

Kultur

Formandskabet har på kulturområdet prioriteret følgende:

- To nye policytemaer inden for kulturområdet – sprog og rytmisk musik. Samtidig er de foregående formandskabssatsninger vedrørende ”Indholdsproduktion i de nye medier” og ”Vestnorden” blevet fastholdt som prioriteter. Foruden disse temaer har nordisk design været i fokus.
- Arbejdet med en strukturomlægning af kulturområdet samt udarbejdelse af en ny strategiplan for det fællesnordiske kulturområde har haft høj prioritet. En ny model for

formandskabssatsninger, som kombinerer en række indsatsområder (sprog, musik mv.) med en processuel model, som mere aktivt inddrager Ministerrådet, Ministerrådssekretariatet, de fællesnordiske fagkomitéer og de fællesnordiske institutioner direkte i gennemførelsen er blevet afprøvet og udviklet.

- Modellen sigter på at udbrede ejerskabet til arbejdet og fremme en fælles politisk dagsorden i det nordiske kultursamarbejde.

Satsninger inden for kunstmråderne

Formandskabsprogrammet inden for kunstmråderne – den rytmiske musikscene i Norden, den fællesnordiske sprogforståelse samt designområdet – har fået en positiv modtagelse, idet en ny model for formandskabssatsninger, som kombinerer en række indsatsområder (sprog, litteratur, elektroniske medier, musik mv.) med en processuel model er blevet udviklet og afprøvet. Målsætningen er at inddrage Ministerrådet, Ministerrådssekretariatet, de fællesnordiske fagkomitéer og de fællesnordiske institutioner mere direkte og aktivt i gennemførelsen af formandskabssatsninger.

Modellen sigter på at fremme en fælles politisk dagsorden i det nordiske kultursamarbejde, der meget konkret tager fat på de overordnede problemer inden for området: Mangel på synlighed, ingen dynamik, fastlåste budgetter, forældet struktur og ringe muligheder for fremadrettet policytænkning fra ministrenes side.

Satsningsområdet ”Den rytmiske musikscene i Norden” gennemføres i et samarbejde med ROSA (Dansk Rock Samråd) og afsluttes i 2006. Satsningsområdet ”Fællesnordisk sprogforståelse” koncentrerer sig i forhold til børn og unge og udvikles i et samarbejde med Danmarks Radios undervisningsafdeling og afsluttes i 2006. Satsningen på designområdet gennemføres i et samarbejde med Nordisk Innovationscenter i Uppsala med afslutning i 2006. En endelig evaluering af satsningerne vil derfor først kunne foretages i 2006, men den foreløbige målopfyldelse på de særlige satsningsområder kan betegnes som tilfredsstillende.

Øvrige særlige satsningsområder

Vestnorden

Danmark har i denne forbindelse generelt prioriteret de nordiske huse og institutter samt de selvstyrende områder i forbindelse med den igangværende strukturomlægning.

Ministerrådet har således vedtaget som en overordnet målsætning, at *”Der skal tages særligt hensyn til de selvstyrende områder og de særlige strukturelle forudsætninger for det kulturelle samarbejde, som gælder mellem de selvstyrende områder og det øvrige Norden.”* Der blev oprettet en policygruppe allerede i 2005 for at vurdere de selvstyrende områders særlige situation i forhold til den nye struktur.

Som opfølgning på det islandske formandskab blev der desuden afholdt et to dages arbejdsseminar i februar 2005. Formålet var at analysere de fællesnordiske huse og institutters virksomhed og fremtidsmuligheder (3 ud af de 5 institutioner ligger i Vestnorden). I forhold hertil har ministerrådet besluttet, *”at der i 2006 foretages en analyse af de nordiske huse og institutters virksomhed, deres arbejdsopgaver og funktioner i relation til strukturreformens målsætninger. Dette med tanke*

på at udvikle deres arbejdsfelt og deres muligheder for at fungere som mangfoldige støttepunkter i den nye struktur.”

Målopfyldelsen i forhold til Vestnorden kan dermed betegnes som meget tilfredsstillende.

Strukturændringer inden for det fællesnordiske kulturområde

Bestræbelserne for en modernisering af det nordiske kultursamarbejde har været hovedopgaven under det danske formandskab. Arbejdet med en strukturomlægning af kulturområdet samt udarbejdelse af en ny strategiplan for kultursamarbejdet har haft den højeste prioritet.

På ministerrådsmødet i juni 2005 godkendte kulturministrene rammerne for en ny programbaseret struktur, som vil træde i kraft fra 1. januar 2007.

På ministerrådsmødet den 26. oktober i Reykjavik blev det konkret besluttet, at seks ud af de nuværende tyve fællesnordiske kulturinstitutioner nedlægges fra 1. januar 2007, og at tre styringsgrupper nedlægges allerede fra 1. januar 2006.

Det blev ligeledes besluttet at påbegynde to konkrete flerårige programmer allerede i 2006: Et udbygget mobilitetsprogram for kunst og kunstnere samt et program for udvikling af nordiske kvalitetscomputerspil for børn og unge.

Der oprettes samtidig et nyt fleksibelt dialogforum - Nordisk Kulturforum - i 2006. Nordisk Kulturforum skal fungere som et bindeled og dialogværktøj mellem ministerrådet og kulturområdet i Norden.

Arbejdet med at konkretisere og implementere den nye struktur vil være hovedopgaven i den norske formandskabsperiode i 2006.

Strukturreformen af det nordiske kultursamarbejde kan betegnes som meget tilfredsstillende og udgør et centralt led i en bredere modernisering og fokusering af det nordiske samarbejde.

Særligt initiativ i forhold til landene i Balkanregionen

Som et særligt initiativ under formandskabet blev kulturministrene i Balkanregionen inviteret til København i forbindelse med ministerrådsmødet den 30.-31. marts 2005. De ti lande, som var repræsenteret, underskrev her en samarbejdsaftale inden for kulturområdet inspireret af den fællesnordiske samarbejdsmodel.

Ligestilling

Nordisk ligestillingsministermøde og samarbejdsprogram for det nordiske ligestillingssamarbejde 2006-2010

Det danske formandskab lagde i 2005 vægt på, at ligestillingsarbejdet skal foregå i dialog mellem kvinder og mænd og fokusere på at løse aktuelle ligestillingsproblematikker. I 2005 gennemførte formandskabet tre konkrete projektaktiviteter med efterfølgende nordisk videndeling. Endvidere blev det nordiske samarbejdsprogram for ligestillingssamarbejdet 2006-2010 vedtaget.

Ligestilling mellem kønnene er en anerkendt værdi som en tværgående målsætning i alle de nordiske lande. Samtidig er ligestillingsarbejdet et udviklingsprojekt, som hele tiden møder nye udfordringer. Ikke mindst i form af globaliseringen, som tilfører nye fokusområder i det internationale ligestillingsarbejde.

Transparens og koordination i det internationale arbejde

Det danske formandskab har haft som særlig prioritet at øge transparens og koordination i det internationale samarbejde. I forhold til den grænseoverskridende handel med kvinder og børn til prostitution, har formandskabet taget initiativ til en platform for videndeling mellem landene i den nordiske dimension. Desuden har formandskabet lagt vægt på muligheden for tværnational anvendelse af konkrete projekter.

Nordisk samarbejdsprogram

På ministerrådsmødet den 20. maj 2005 vedtog de nordiske ligestillingsministre et nyt samarbejdsprogram for det nordiske ligestillingssamarbejde fra 2006 til 2010: ”Med fokus på køn er målet et ligestillet samfund”, udarbejdet af det danske formandskab. Samarbejdsprogrammet vægter to indsatsområder, ”køn og ungdom” og ”køn og magt”.

Udfordringen for det nordiske ligestillingsarbejde vil i samarbejdsprogrammets løbetid være implementeringen af konkrete aktiviteter og mainstreaming-strategien i hele Nordisk Ministerråd. Samarbejdsformen understøtter nordisk nytte, fordi den baserer sig på erfaringsudveksling og dialog omkring de nordiske landes mange metoder til at fremme ligestilling mellem kønnene.

Nordiske arbejdsgrupper

Danmark har som formandskabsland ledet arbejdsgrupperne omkring ligeløn, mænd og ligestilling, baltisk-nordisk samarbejde (NB8), seksualisering af det offentlige rum og ligestillingsvurdering af budgetter.

Mainstreaming

Formandskabet har medvirket til afholdelse af to internationale møder om mainstreaming. Den 23. maj blev der i København afholdt et seminar om pilotprojekter til vurdering af budgetter i et ligestillingsperspektiv. Den 27. maj var Nordisk Ministerråd vært for et mainstreamingseminar for russiske viceguvernører i Skt. Petersborg.

Projekter under formandskabsperioden

Det danske formandskab satte i samarbejde med Undervisningsministeriet fokus på køn, uddannelse og arbejdsmarked på en konference d. 28. september 2005. Temaet udgjorde også fundamentet for oplysningsaktiviteter rettet mod forældre til unge, som står over for at vælge uddannelsesretning. Ministeren for ligestilling har fx oprettet en hjemmeside (www.lige-frem.dk) med information, som kan danne grundlag for samtaler forældre og unge imellem eller som indlæg på forældremøder. Hjemmesiden og projektdesignet gøres tilgængeligt for de nordiske lande samt for landene i naboskabssamarbejdet.

Formandskabets konference ”Mænd, familie og arbejde” den 19. maj 2005 erstattede en planlagt konference om kønssocialisering inden for idrætsverdenen og militæret. Konferencen satte fokus på nordiske erfaringer med fædreorlov, og mandede ud i udgivelsen af en cd-rom med best-practice, erfaringer og visioner for en fortsat afbalancering af arbejds- og familieliv for kvinder og mænd. Den nordiske arbejdsgruppe om mænd og ligestilling har samlet erfaringer fra denne og andre nordiske konferencer, som vil blive præsenteret på det norske formandskabs konference i sommeren 2006.

Den 2. november 2005 afholdt formandskabet en konference for og med unge fra hele Norden - og med særlig deltagelse fra de vestnordiske egne - om pornificering af medier, masse- og ungdomskultur. Konferencen blev forberedt i samarbejde med forskere fra Nordisk Institut for Kvinde- og Kønsforskning (NIKK) og inden for rammerne af det nordiske forskningsprojekt om seksualisering af det offentlige rum. Resultater og diskussionsoplæg fra konferencen bliver udgivet i et debatmagasin sammen med en video og stiles til alle unge i alderen 15-19. Materialet distribueres via skoler og uddannelsessteder. Projektet markedsføres med et fælles nordisk logo under titlen ”Ung i en herresexet verden”.

Under et seminar for nordiske ministre om unge og ligestilling i forbindelse med FN's kvindesamling i New York i 2005, satte den danske minister unge, køn og vold på dagsordenen. Målsætningen er at sætte tidligt ind over for pigers og drenges kønsbestemte adfærd i relation til vold. Bevidstheden om voldens mekanismer øges, når kønnet inddrages som en forklarende faktor.

Internationalt samarbejde

Danske NGO'er og repræsentanter for ministre for ligestilling deltog på den nordisk-baltisk-russiske konference ”WoMen & Democracy” i Skt. Petersborg den 6.- 8. oktober 2005. Den aktive danske deltagelse i planlægning og afvikling af konferencen har styrket danske relationer til de nordvestrussiske regionale myndigheder samt de russiske føderative myndigheder. Ligeledes har konferencen styrket danske NGO'ers interesse for og netværk i Rusland.

Lovgivning

Hovedtemaerne på lovgivningsområdet:

- Offentlighed i forvaltningen
- Alternativ konfliktløsning
- De nordiske lande og EU/EØS
- Behandling af krigsforbrydere
- Udlevering af personer for retsforfølgning
- Organiseret kriminalitet

Offentlighed i forvaltningen

Der er nedsat en nordisk arbejdsgruppe med henblik på erfaringsudveksling om debatten i de nordiske lande om revision af reglerne for offentlighed i forvaltningen. Gruppen mødtes i København den 21. juni 2005. Det blev aftalt at opretholde kontakten i gruppen i forbindelse med et kommende arbejde i Europaråds regi om aktindsigt.

Alternativ konfliktløsning

Justitsministeriet afholdt den 14.-15. november 2005 i København et seminar om alternativ konfliktløsning med omkring 200 deltagere. Nordisk Ministerråd bevilligede 325.000 kr. til seminaret.

Seminaret med integrerede workshops omhandlede følgende hovedemner: Etik i alternativ konfliktløsning, retsmægling og familiemægling og fokuserede på debat og erfaringsudveksling.

De nordiske lande og EU/EØS

De nordiske og baltiske landes repræsentanter i Artikel 36-udvalget har på et møde i efteråret 2005 bekræftet, at man i øget omfang vil søge at koordinere de pågældende landes synspunkter forud for væsentlige forhandlinger i EU- og Schengen-regi. Koordineringen sker bl.a. gennem uformelle drøftelser i forbindelse med arbejdsgruppemøder, ligesom der mindst én gang i hver formandskabsperiode skal afholdes et samlet nordisk-baltisk koordinationsmøde på Artikel 36-niveau.

Derudover overvejes behovet for yderligere initiativer til at styrke det nordiske samarbejde i relation til vigtige EU-sager og EU-retsakter løbende i Embedsmandskomiteén for lovgivningsspørgsmål (EK-Lov).

Behandling af krigsforbrydere, herunder jurisdiktionsspørgsmål

Den 3. oktober 2005 afholdt Justitsministeriet et seminar om efterforskning og jurisdiktion i sager om krigsforbrydelser. Nordisk Ministerråd havde bevilget 170.000 kr. til seminaret.

Seminaret fokuserede på, hvilke praktiske problemer der kan være forbundet med behandlingen af sager om mulige krigsforbrydelser, og hvilke lovgivningsmæssige problemstillinger der kan være knyttet til retsforfølgning af krigsforbrydere ved nationale domstole samt ved internationale tribunaler.

Oplægsholderne var repræsentanter for udlændingemyndighederne, anklagemyndighed, ministerier, internationale tribunaler samt en universitetsforsker og præsenterede således en bred vifte af indgangsvinkler til problematikken.

Udlevering af personer til retsforfølgning

Med henblik på at forenkle og effektivisere udleveringsprocedurerne mellem de nordiske lande opnåede justitsministrene den 21. juni 2005 enighed om indholdet af en konvention om en ”nordisk arrestordre” (Overgivelse for strafbare forhold mellem de nordiske lande).

Den nye konvention vil indebære, at princippet om gensidig anerkendelse gennemføres på udleveringsområdet. De traditionelle anmodninger om udlevering med henblik på retsforfølgning vil dermed blive erstattet med en nordisk arrestordre, som har karakter af dels en anmodning om fængsling med henblik på overgivelse, dels en anmodning om overgivelse.

Konventionsudkastet fastlægger, i hvilke tilfælde de nordiske lande vil være forpligtet til at overgive en lovovertræder til et andet land. Herudover fastlægger den, i hvilke tilfælde landene kan eller skal afslå overgivelse af en lovovertræder.

Den nye konvention vil indebære, at adgangen til udlevering med henblik på retsforfølgning bliver mere vidtgående mellem de nordiske lande end mellem EU-landene. Konventionen vil erstatte de hidtidige fælles lovregler om udlevering mellem de nordiske lande.

Konventionen blev undertegnet med sædvanlige ratifikationsforbehold i december 2005, og hensigten er, at konventionen skal træde i kraft i 2007.

Organiseret kriminalitet

Der er et tæt nordisk samarbejde om bekæmpelse af organiseret kriminalitet, bl.a. inden for rammerne af det nordiske politi- og toldsamarbejde (PTN) og i den såkaldte E6-gruppe, som bl.a. består af politiet i København, Malmø, Gøteborg, Stockholm, Oslo og Helsinki. Herudover er der blevet lagt vægt på samarbejdet i Østersø Task Forcen vedrørende Organiseret Kriminalitet, hvor også de baltiske lande, Tyskland og Rusland deltager.

Miljø

På miljøområdet har formandskabet sat fokus på miljø og sundhed, hvor kemikalier er et helt centralt emne. De nordiske lande har været toneangivende i det internationale kemikaliearbejde gennem flere år. Indsatsen under det danske formandskab omfattede bl.a. EU's arbejde med en ny regulering på kemikalieområdet (REACH); UNEP's arbejde med en global strategi for håndtering af kemikalier (SAICM) samt indsatsen vedrørende kviksølv og tungmetaller. Andre fokusområder er begrænsning af pesticider, luftforurening og vejstøj.

Miljø og sundhed er desuden et af de fire temaer, der vil blive fokuseret på i det nye nordiske miljøhandlingsprogram for 2005-2008, der er igangsat under dansk formandskab.

Projekt i forbindelse med EU's nye kemikaliepolitik REACH-SPIN databasen

De nordiske lande arbejder på at få styrket og gennemført REACH som led i målsætningen for at fremme miljø, sundhed og forbrugerindsigt i forbindelse med kemikalieanvendelse. Landene arbejder også for at sikre åbenhed i selve REACH-processen efter principperne i Århus-konventionen.

Arbejdet i Nordisk Ministerråds regi i forhold til REACH fokuserer på at gennemføre fælles projekter, som kan spille ind i EU-processen, og på at forberede gennemførelsen af REACH i de nordiske lande

I forbindelse med REACH foregår der intense forhandlinger om Kommissionens forslag til en ny forordning. Hertil kommer, at der på teknisk niveau gennemføres et stort arbejde med at forberede tekniske vejledninger. Et stort antal personer fra de nationale administrationer er involveret heri. Begge dele vil have meget stor betydning for det faktiske beskyttelsesniveau.

I efteråret 2004 præsenterede den svenske og danske miljøminister rapporten "Analys av ekonomiska konsekvenser av REACH" med det formål at fremme processen med gennemførelse af REACH. Efterfølgende har der været enighed om, at omkostningerne ved REACH langt overstiges af fordelene for miljø og sundhed, og at REACH også vil indebære fordele for mange virksomheder.

På det tekniske niveau er der gennemført en række nordiske projekter, f.eks. med at fastlægge datakrav som industrien skal leve op til ved anmeldelse af og godkendelse af kemiske stoffer. Projekter der omhandler, hvordan stoffer skal vurderes både med hensyn til miljø, sundhed og socioøkonomiske forhold, tilsynsaspektet, samt anvendelsen af nordiske produktregistre. Disse er unikke ved vurderingen af, hvor kemiske stoffer rent faktisk anvendes.

Et konkret eksempel er et projekt, der har til formål at forbedre formidlingen af den fælles nordiske database (SPIN) om brug af kemiske stoffer i produkter i Norden. Derved skabes den bedst mulige integration med de mest udbredte web- og pc-teknologier. Projektet er et vigtigt indspil til en forøgelse af brugervenligheden af databasen og den nordiske informationsindsats i det hele taget.

Det fælles nordiske arbejde bærer frugt i forhandlingerne om REACH. Der blev afholdt en workshop i København i december 2005, som samlede op på erfaringerne i det nordiske REACH-arbejde og forberedte de nordiske lande bedst muligt til EU's nye kemikalieregulering.

Fælles nordisk projekt om begrænsning af vejstøj

Projektets formål er at afdække potentialer og barrierer for implementering af tiltag til at reducere vejstøj ved eksisterende boliger i byområder i de nordiske lande. Projektet vil samle erfaringer i de nordiske lande fra tidligere besluttede mål, handlingsplaner og tiltag i forbindelse med reduktion af vejstøj. Projektet er et eksempel på, hvordan man på et fælles nordisk grundlag via erfaringsopsamling og udveksling kan styrke de nordiske landes miljø- og sundhedsindsats. Projektet vil kunne bidrage til udarbejdelse af de handlingsplaner for støj, som alle de nordiske lande ifølge EU's nyeste støjdirektiv skal udarbejde senest i 2008. Såvel

nordiske forskere som praktikere, herunder repræsentanter fra de nordiske forvaltninger, vil blive inddraget i projektet bl.a. ved afholdelsen af en workshop, der samtidig vil bidrage til formidlingen af projektets resultater. Projektet er påbegyndt medio 2005 og forventes afsluttet i første halvdel af 2006.

Nordisk samarbejde om reduceret pesticidforbrug

Formålet med projektet er at afklare, i hvilket omfang eksisterende modeller og data kan anvendes til økonomiske analyser af muligheden for at reducere anvendelsen af pesticider på bedriftsniveau. En erfaringsudveksling og et samarbejde om tilpasning af eksisterende modeller er af stor nytte for de nordiske lande i arbejdet med at tilvejebringe et grundlag for at kunne gennemføre sådanne økonomiske analyser. Samarbejdet er et godt udgangspunkt for implementeringen af den nordiske bæredygtighedsstrategi, særligt målsætningen om fastsættelse af kvantitative mål for reduktion af pesticidanvendelsen.

Arbejdet kan endvidere indgå i det fremtidige arbejde med EU's strategi for bæredygtig anvendelse af pesticider. Målgruppen er forskere fra de institutioner, som normalt gennemfører økonomiske analyser af økonomien ved pesticidanvendelse, samt de myndigheder, der har ansvaret for gennemførelsen af den nordiske strategi for bæredygtig udvikling. Projektet afsluttes i 2006.

Luftforurening med partikler

Projektet fokuserer på partikelforurening forårsaget af afbrænding af træ i bl.a. private brændeovne. Disse afbrændinger er tidligere blevet identificeret som en væsentlig kilde til luftforurening, men der er p.t. ikke udviklet tilstrækkelige afværgemekanismer. I forbindelse med projektet vil der blive arrangeret en workshop med deltagelse af nordiske eksperter inden for området. Formålet er at styrke grundlaget for en fælles nordisk indsats, bl.a. i forhold til arbejdet i EU med at reducere partikelforureningen ved hjælp af en fællesnordisk vidensopsamling- og udveksling.

Miljøriskovurdering af kemikalier fra havbrug i nordiske havområder

Projektet omhandler miljørisikovurdering af kemikalier fra havbrug i nordiske havområder. Projektets overordnede mål er at tilvejebringe et veldokumenteret grundlag for udvikling og implementering af produktionsmetoder, der sikrer, at fiskeproduktionen i nordiske havbrug foregår på en miljø- og sundhedsmæssig forsvarlig måde. En målsætning er at kortlægge forbruget af medicin og biocider samt vurdere deres effekt på det omgivende miljø. Projektet skal ses i relation til ønsket om en miljøvenlig produktion i nordisk regi, samt udmøntning af EU-handlingsplanen for akvakultur i et nordisk perspektiv. Projektets resultater vil understøtte arbejdet med at beskytte de nordiske havområder og en bæredygtig udnyttelse heraf, samt det internationale arbejde under bl.a. OSPAR, AMAP og EU. Projektet forventes afsluttet i 2006.

Kviksølv og tungmetaller

I forberedelserne op til og på UNEP Governing Council/Global Ministerial Environment Forum i Nairobi i februar 2005 arbejdede de nordiske lande tæt sammen om at fremme indsatsen mod kviksølvforurening. Blandt andet ved at arbejde for bindende regler på området. Takket være den nordiske indsats, inden for og uden for EU, lykkedes det at træffe en beslutning, som bringer indsatsen mod kviksølvforureningen videre. Beslutningen indebærer bl.a., at UNEP skal udarbejde en oversigt over udbud, efterspørgsel og handel med kviksølv, en opfordring til lande om en umiddelbar indsats på en række områder og et partnerskabsprogram. Effekten af beslutningen skal evalueres ved næste ordinære UNEP Governing Council/Global Ministerial Environment Forum om to år, hvor der startes forhandlinger om en konvention.

Det er i høj grad også takket være en nordisk indsats, at der nu vil blive udarbejdet en rapport om eksisterende viden om langtrækkende transport af cadmium og bly med henblik på at vurdere behovet for internationale tiltag.

SAICM

Sideløbende med REACH-arbejdet i EU, arbejdes der på at udvikle en global kemikaliestrategi, SAICM. Det politiske mål med SAICM er at sikre, at der kommer et redskab, som understøtter sikker anvendelse af kemikalier i hele verden – også i u-landene - for derved at minimere kemikaliernes væsentlige negative effekter på miljø og sundhed. De nordiske lande arbejder tæt sammen om SAICM-processen og har bidraget både via finansiering og gennem varetagelse af formandskabet for SAICM. Ydermere er en dansk ekspert sekunderet til SAICM-sekretariatet, finansieret af Nordisk Ministerråd.

Børns ret til et sundt liv – en rig natur, et rent miljø og plads til friluftsliv

Der er i 2005 iværksat et flerårigt projekt, der har fokus på børns ret til et sundt liv med adgang til en rig natur, et rent miljø og plads til friluftsliv. Projektet ledes af det danske Friluftsråd og foruden de fem nordiske lande deltager også de tre baltiske lande og Rusland (Skt. Petersborg). Projektet, der afsluttes i 2007, er koordineret med ”Grøn Skole”-kampagnen, men er også relateret til sundhedssektoren og de initiativer, som bl.a. WHO har taget på området.

Andre fokus-områder

Miljøteknologi

I tråd med formandskabsprogrammets overordnede temaer viden, innovation og effektivitet, har det danske formandskab i miljøsektoren desuden taget initiativ til at sætte miljøteknologi på dagsordenen. Formålet er at identificere nordiske eksempler og ”best practices” for innovative teknologier, der bidrager til miljøforbedringer i Norden, internationalt og globalt. Der vil på basis af et katalog over eksempler på ”best practices” blive udarbejdet en pjece, der bl.a. vil kunne tjene som inspiration for andre relevante sektorer i det nordiske samarbejde (forskning, energi, landbrug, byggeri og erhverv) og i forhold til omverdenen generelt.

Klima

Danmark har under sit formandskab sat fokus på klima. Det uformelle miljøministermøde i Illuissat i Grønland, der blev afholdt back-to-back med de nordiske miljøministres sommermøde i august, var en vigtig brik til en fortsat konstruktiv dialog om den internationale klimaindsats. Her fik de nordiske ministre sammen med ministrene fra en række noglelande en god uformel diskussion om elementerne i et fremtidigt regime, og samtidig et førstehåndsindtryk af konsekvenserne af de klimaforandringer, der allerede er en realitet i Grønland.

Narko

Med formandskabsprogrammets særlige narkotikadel har der været lagt op til en generel narkotikapolitisk drøftelse og til en drøftelse af en række konkrete narkotikapolitiske spørgsmål:

Grundlæggende narkotikapolitiske præmisser for indsatsen mod narkotikamisbrug

På EK-narkotikas møde 9.-10. maj 2005 drøftede man grundlæggende præmisser for de nordiske landes indsats mod narkotikamisbrug. Drøftelsen fortsatte på EK-narkotikas møde 11. november 2005, hvor man besluttede at arbejde videre med formuleringen af fælles præmisser.

Behandlingsindsatsen over for unge stofmisbrugere

EK-narkotika havde en erfaringsudveksling om emnet ved deres møde 9.-10. maj 2005 i Tórshavn samt 11. november 2005 i København.

Retshåndhævelsen i festmiljøet

Der var en erfaringsudveksling og generel drøftelse af spørgsmålet på EK-narkotikas møde den 9.-10. maj 2005 i Tórshavn.

Inddragelse af lokale kræfter i det forebyggende arbejde

Der var en erfaringsudveksling og generel drøftelse af spørgsmålet på en ekspertkonference, der fandt sted den 31. august-2. september 2005 i København.

Uddannelse af stofmisbrugsbehandlere

Der var en erfaringsudveksling og generel drøftelse af spørgsmålet på en ekspertkonference, der fandt sted den 10.-11. oktober 2005 i Växjö.

Behandlingsindsatsen i fængslerne

Der var en erfaringsudveksling og generel drøftelse af spørgsmålet på EK-narkotikas møde den 11. november 2005 i København.

Regionalpolitik

Grænseregionerne

Der er blevet vedtaget en strategi for arbejdet med grænseregionerne i Norden. Det har været en af ambitionerne, at det grænsepolitiske arbejde skulle fokuseres mere i retning af Lissabonstrategiens målsætninger, og der er nu truffet beslutning om en mere strategisk indretning med en tidlig inddragelse af grænseregionerne.

Omlægningen indebærer, at det ikke længere blot er grænsehindringsspørgsmål, som grænseregionerne skal arbejde med, men også spørgsmål om fremme af regional vækst og støtte af ”tilvækstpolitikken i Norden”. Fremover vil der blive foretaget nogle overordnede prioriteringer for en periode, f.eks. 2006-2008, og grænseregionerne vil derefter skulle udarbejde en tidsafgrænset strategiplan for sit arbejde med overordnede mål og strategier, der forholder sig til ministerrådets udmeldinger.

Derudover skal Nordisk Ministerråd definere nogle fælles indikatorer, som kobles til de overordnede prioriteringer. Grænseregionerne skal udvælge tre indikatorer, som de ønsker, deres resultat skal måles imod. Hensigten er at skabe en fleksibilitet, der tager hensyn til forskellene mellem regionerne, hvor nogle dækker store områder, og andre arbejder lokalt i et grænseområde.

Som en konsekvens heraf vil der fremover også være en mere fleksibel finansierungsordning, hvor bidraget fra Nordisk Ministerråd består dels af en basisdel, der som udgangspunkt er lige stor for alle regioner, dels en del som fordeles efter graden af resultatopfyldelse og Nordisk Ministerråds overordnede prioriteringer. Dette indføres allerede med 2006-budgettet.

Vestnorden

Vestnorden har været højt prioriteret af formandskabet, og det regionalpolitiske ministerråd har således sat en analyse i gang om regionen.

Danmark holdt i starten af 2005 et møde med de nordiske parter og bestilte en konsulentanalyse af de erhvervsmæssige sammenhænge, dels internt mellem de vestnordiske lande, og dels i relation til resten af Norden, med det formål at vurdere om der er brancher, som ser ud til at have særligt store potentialer. Analysen skal kortlægge det ”økonomiske fællesskab” mellem de tre vestnordiske lande (Grønland, Island og Færøerne) for derved at bidrage til debatten om, hvorledes de pågældende landes økonomiske udvikling kan understøttes yderligere. Analysen vil endvidere indeholde en vurdering af, hvor stor en rolle relationen til Skotland og Canada (Nordatlanten) spiller for udviklingen i Vestnorden i forhold til andre relationer.

Den endelige afrapportering ventes i 2006, men de foreløbige resultater peger på, at der er sket en netværksdannelse mellem Island og Færøerne inden for både produktion og finans, hvilket kan være input til den kommende strategiproces i Vestnorden.

Østersøregionen

Danmark har ønsket at give et indspil til udarbejdelsen af det kommende - fjerde generation – INTERREG program i Østersøregionen, som træder i kraft den 1. januar 2007.

Østersøregionen er et centralt område for mange af de nordiske lande som en stor ”sub-region” med store interne forskelle.

Formandskabet bad Nordregio udarbejde en analyse af de nordiske landes satsninger og prioriteringer i Østersøregionen for at pejle sig ind på, hvordan landene ser på opgaven med at løfte regionens udvikling.

Rapporten konkluderer, at der er betydelige nuancer mellem landenes positioner, men også vigtige interessesammenfald. De nordiske lande er enige om, at det fremtidige samarbejde kan have fordel af at satse på fortrinsvist hovedtemaer: Landtransport, søtransport, vandmiljø, næringslivsudvikling samt kulturmiljø og kulturarv. Formandskabets hensigt er opfyldt mhp. at støtte den videre proces og den forstærkede strategiske satsning i Østersøprogrammet.

Social og sundhed

Som politisk tema i social- og sundhedssektoren valgte formandskabet frihed og ansvar med undertemaet samspillet mellem den frivillige og offentlige sektor. Der har i den forbindelse været afholdt et nordisk miniseminar i København den 4. april 2005 om det frivillige arbejde inden for social- og sundhedsområdet. Formålet med seminaret var at identificere fælles frivillighedstemaer og fælles socialpolitiske udfordringer i Norden.

”Bedre sundhed – kvalitet og valgfrihed for den enkelte”

Temaet for det sundhedspolitiske samarbejde er: ”Bedre sundhed – kvalitet og valgfrihed for den enkelte”. Målsætningen er, at man ved at samle den fælles nordiske kompetence på smalle fagområder kan medvirke til at forbedre kvalitet og service for den enkelte borger i sundhedsvæsenet. Sektoren etablerede i april 2005 en arbejdsgruppe bestående af eksperter inden for miljømedicin, som har til formål at fremme og kvalificere landenes arbejde med nationale handlingsplaner for børns miljø og sundhed blandt andet ved at udnytte fælles nordiske interesser og spidskompetencer inden for det centrale myndighedsarbejde med miljømedicin.

”Frivillighed og den nordiske velfærdsmodel”

På det årlige nordiske social- og sundhedsministtermøde (MR-S), der blev afholdt den 13.-14. juni 2005 på Færøerne, var frivillighedssektorens betydning i Norden på dagsordenen som temadebat. Ministrene drøftede udfordringer og barrierer for den frivillige sektors aktivitet i forhold til velfærdsydelserne, samt erfaringer med inddragelse af frivillighedssektoren i udvikling og leverance af velfærdstjenester.

Fremtidens samarbejde i Norden på social- og sundhedsområdet

På mødet i MR-S havde man også en grundlæggende politisk debat om fremtidens samarbejde i Norden på social- og sundhedsområdet. Formålet med denne var at fastlægge rammer for et kommende nordisk samarbejdsprogram.

I overensstemmelse med det sundhedspolitiske tema for formandskabet har MR-S desuden drøftet mulighederne for kvalitetsforbedringer i de nordiske sundhedsvæsener på baggrund af arbejdet i den nordiske arbejdsgruppe for kvalitetsmåling. Dette arbejde skal bidrage til at sikre borgere og professionelle på sundhedsområdet adgang til forståelig og sammenlignelig information om undersøgelses- og behandlingskvalitet på tværs af de nordiske sundhedsvæsener. Ministrenes diskussion blev fulgt op med et seminar om det nordiske samarbejde vedrørende kvalitetsmåling den 9. december 2005 i København.

På dansk initiativ blev det besluttet at etablere et nordisk samarbejde om telemedicin, herunder at oprette et fællesnordisk samarbejdsforum, som Norge har påtaget sig sekretariatsfunktionen for. Det første møde i dette forum er planlagt til februar 2006.

Vedrørende fælles nordisk produktion af influenzavaccine

På det nordiske ministerrådsmøde (MR-S) i Tórshavn i juni 2005 blev det besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal afdække mulighederne for en fælles nordisk produktion af influenzavaccine. Baggrunden for nedsættelsen af arbejdsgruppen er, at der i tilfælde af en influenzapandemi ikke er tilstrækkelig produktionskapacitet i verden til at dække behovet for vaccine.

Der foreligger nu en udredning fra arbejdsgruppen, der afdækker relevante faglige, tekniske, økonomiske og EU-retlige spørgsmål, som etableringen af en fælles nordisk produktion af influenzavaccine rejser. Udredningen har været drøftet på møde i Embedsmandskomiteén for Nordisk Ministerråd (EK-S) den 23.-24. november 2005.

Rapporten giver et klart billede af de centrale problemstillinger og udgjorde et nyttigt grundlag for den første afklarende drøftelse på et ekstraordinært møde for social- og sundhedsministrene, som fandt sted i København den 16. december 2005.

Transport

Ledetråden for det danske formandskab på transportområdet har været at fremme en værdiskabende mobilitet i Norden. Udfordringen har været at finde en optimal balance mellem effektivitet, fremkommelighed, økonomi, sikkerhed og belastning af miljø og sundhed. Denne målsætning har også været gældende for samarbejdet med Østersølandene, der vil blive forstærket i lyset af udvidelsen af EU. Hovedtemaerne for det danske formandskab har været følgende:

- Trafiksikkerhed
- Trængsel

- Miljø/Bæredygtig transport
- Security/Sikring
- Nordisk-baltisk EU-koordination på transportområdet

Der har været god fremdrift på alle tema-områder. Om de enkelte områder kan oplyses følgende:

Trafiksikkerhed

Trafiksikkerhed i Norden og Nordens nærområder har været et hovedtema under det danske formandskab. Målet har været en aktiv trafiksikkerhedsindsats samt erfaringsudveksling mellem landene, således at der i de kommende år sker en væsentlig reduktion i antallet af trafikuheld og dræbte i trafikken. Der har været enighed om, at den gensidige erfaringsudveksling om konkrete tiltag er af stor betydning, og fortsat er noget, de forskellige lande kan drage stor nytte af i det fremtidige trafiksikkerhedsarbejde.

Under formandskabet er der bl.a. blevet afholdt en trafiksikkerhedskonference i København om fremtidens trafiksikkerhedsløsninger under overskriften: "Fremtidens trafiksikkerhed kræver intelligente biler og veje".

På konferencen blev der præsenteret såvel praktiske erfaringer fra forsøg med ITS (Intelligent Traffic Systems) som mere teoretiske overvejelser, såsom cost-benefit forholdet mellem de traditionelle virkemidler og nye teknologiske muligheder til at forbedre trafiksikkerheden. Det overordnede resultat af konferencen var, at der er et stort potentiale i en bred vifte af ITS muligheder. Der er dog fortsat behov for mere viden om de fordele og udfordringer, som ITS-løsningerne tilbyder. Endelig er der stadig uudnyttede potentialer i de såkaldte traditionelle virkemidler, som derfor fortsat bør bringes i spil.

Endvidere var trafiksikkerhed og de nye teknologiske muligheder et centralt emne på transportministermødet i august 2005. Der var enighed om, at det er emner, som der med stor fordel fortsat kan samarbejdes om i fremtiden.

Desuden har Sverige på trafiksikkerhedsområdet præsenteret et større forsøg med intelligent farttilpasning (ISA – Intelligent Speed Adaption) og erfaringerne hermed. 5.000 køretøjer har forsøgsvis kørt med systemer, der informerer føreren om, at der køres for hurtigt eller direkte forhindrer, at bilen kører hurtigere end den tilladte hastighed på den pågældende vejstrækning.

Trafiksikkerhedsprojekt i Grønland og på Færøerne

Under Danmarks formandskab har der også været overvejelser om inddragelse af udviklingen af transportforholdene i Grønland og på Færøerne. Konkret vil der blive ansøgt om midler til en forundersøgelse af, hvilke initiativer eller projekter der vil kunne have en trafiksikkerhedsmæssig effekt ved gennemførelse i Grønland. Det er Rådet for Større Færdselssikkerhed, som gennemfører forundersøgelsen, herunder udarbejder relevante analyser og ulykkesstatistikker.

Trængsel

Under det danske formandskab blev der igangsat et projekt med vidensopsamling om nordiske erfaringer med og overvejelser om brugen af betalingsveje.

Første del af projektet, som er afsluttet, indeholder en gennemgang af eksisterende betalingsveje samt en kortfattet beskrivelse af holdningen i de nordiske lande til emnet.

Anden del af projektet indebærer en mere omfattende gennemgang af forholdene omkring udvalgte betalingsvejprojekter. Her fokuseres der blandt andet på de tekniske, administrative og økonomiske elementer ved drift og anlæggelse af betalingsveje. Projektet munder ud i en rapport, som ventes at være færdig i løbet af foråret 2006.

Miljø/bæredygtig transport

Emnet har været en hovedprioritet under tidligere formandskaber. Intentionen har været fortsat at øge informationsudvekslingen mellem de nordiske lande og mellem Norden og nærområderne. Således har emnerne cykeltrafik (hvor Danmark har en unik viden, som kan eksporteres), støj og udviklingsmulighederne for kollektiv transport været debatteret.

Det danske formandskab har haft fokus på opfølgning af udviklingen af en cost-benefit metode til vurdering af cykelinfrastrukturprojekter. Opfølgningen har bestået af et seminar, der blev afholdt i februar 2005 på Naturrådverket i Sverige.

Endvidere er arbejdet med bæredygtig transport blevet varetaget af bl.a. Holdbar Mobilitet temagruppen, som består af repræsentanter fra de nordiske landes miljøministerier og trafikministerier. Gruppen har fokuseret bredt på miljørelaterede transportspørgsmål. I 2003 og 2004 har gruppen haft en del forskellige projekter på programmet, som stadig er aktuelle, hvorfor der også i 2005 har været fokus på disse, men med det formål at øge kendskabet til resultaterne.

Desuden er der blevet fulgt op på virkningerne af det såkaldte MOPPI-projekt, som er et mobility management projekt. Virkningerne af forskellige mobility management initiativer er blevet undersøgt. Slutteligt har der været afholdt et seminar, "Scandinavian Mobility Management", med vægt på erfaringsudveksling.

I tillæg til de nævnte opfølgningsaktiviteter, er mulighederne for at lave en fælles definition af miljøbiler blevet undersøgt i 2005. Projektet har ligeledes været tænkt som et bidrag til EU-Kommissionens arbejde med miljøbiler. En rapport er under udarbejdelse.

Security/Sikring

Formandskabet har ønsket at se på konsekvenserne af de mange nye security-tiltag inden for blandt andet luftfarts- og havneområdet, herunder balancen mellem mobilitet og størst mulig sikring. Derfor blev der i 2005 igangsat et projekt, som havde til formål at analysere tiltagene på området efter 11. september 2001. Projektet forventes afsluttet i løbet af foråret 2006.

Nordisk/Baltisk EU-koordination på transportområdet

Der er sket en kortlægning af de institutionelle rammer for det internationale transportsamarbejde i Østersøregionen. Det er tillige undersøgt, hvilke fremtidige EU-spørgsmål, landene omkring Østersøen med fordel vil kunne samarbejde om.

Arbejdet i Østersøgruppen er mundet ud i to rapporter om samarbejdsrelationerne for østersølandene:

- “The Future of Transport Sector Cooperation in the Baltic Sea Region” beskriver de institutionelle rammer for samarbejdet i området.
- “An inventory of upcoming questions with an EU connotation that is suited for cooperation between the countries around the Baltic Sea, and that may be favorably influenced by such a cooperation” opregner mulige spørgsmål inden for EU, som er egnede til samarbejde.

Rapporternes konklusioner blev præsenteret på det nordisk/baltiske transportministtermøde i Vejle i august 2005 med henblik på forelæggelse af anbefalinger. Ministrene nedsatte en arbejdsgruppe, som skal se nærmere på samarbejdsmulighederne i Østersøområdet.

Øvrige tiltag

Ad hoc gruppe om infrastruktur, regional- og transportpolitik

I 2004 besluttede den nordiske embedsmandskomite for transportpolitik at arbejde med en ”politisk toplist”. Der blev derfor under det danske formandskab nedsat en ad hoc arbejdsgruppe, der skal komme med anbefalinger til, hvordan myndighederne kan blive bedre til at inddrage, hvordan infrastruktur bidrager til regionaludvikling.

Uformelle nordiske møder forud for EU-rådsmøder

Formandskabet har lagt vægt på at afholde møder forud for EU-rådsmøder for at give mulighed for meningsudveksling mellem landene. Formålet er at give mulighed for at indtænke den nordiske dimension i lovgivningsprocessen ved implementering af EU-direktiver, således at nye grænsehindre undgås.

Uddannelse

Under det danske formandskab for Nordisk Ministerråd for uddannelse har arbejdet været koncentreret om følgende prioriteter:

1. Uddannelse i et globalt perspektiv
2. Sprogsamarbejdet
3. Tværgående temaer

Grund- og ungdomsuddannelserne

Inden for grund- og ungdomsuddannelserne har nøgleordene været faglighed, kvalitet, resultatstyring og evaluering.

Nordisk Skolesamarbejde (NSS) har fokuseret på projekter om kvalitetsudvikling og internationale evalueringer af uddannelsessystemet i de nordiske lande. Endvidere er der arbejdet med forslag til projekter, der skal se på forskelle og ligheder i de nordiske uddannelsessystemer.

Under det danske formandskab har der været afholdt følgende seminarer og konferencer med det gennemgående formål at understøtte de prioriteringer, der er indeholdt i formandskabsprogrammet:

- Et seminar om fremtidens læsekompetence blev afholdt den 3.-4. februar 2005
- Et seminar om kvalitetsvurdering blev afholdt den 8.-9. marts 2005. Temaerne var offentliggørelse af og opfølgning på målinger samt nordisk opfølgning på PISA-undersøgelserne.
- Et forsker- og policyseminar den 21.-23. september 2005. Formålet med seminaret var at drøfte indholdet af en nordisk opfølgning på PISA 2003 med fokus på læsefærdigheder og realfag samt grundlaget for at skabe en fælles nordisk dimension i fremtidige internationale undersøgelser.

Hvert af NSS-styregruppens møder i 2005 har haft et tema til drøftelse. Temaerne har været kvalitet i sammenhæng med PISA-undersøgelser, globaliseringens betydning for læreplaner, samarbejde med Nordvestrusland, sprog og naturvidenskabelige emner.

Under det danske formandskab har der været arbejdet med en ny strategi for det nordiske samarbejde inden for grund- og ungdomsuddannelser. Der lægges vægt på, at de nordiske landes uddannelsessystemer kan konkurrere med de bedste i verden, og dette vil bl.a. kunne måles gennem internationale sammenligninger. Sådanne sammenligninger understøttes af udviklingen af indikatorer, der på udvalgte områder gør det muligt at foretage en systematisk vurdering af forskellige indsatser. Det kan fx være gennemførelsestid og -frekvens, frafald og overgangsfrekvens til videre uddannelse og beskæftigelse. Øget anvendelse af indikatorer understøtter og understøttes af et paradigmeskift fra ensidig vægt på indholdsstyring til en kombination af målfastsættelse og resultatstyring på alle uddannelsesniveauer.

Med den reviderede gymnasieaftale i 2004 besluttede Ministerrådet, at arbejdet med at finde en løsning på, hvordan anerkendelse af en delvist gennemført gymnasialuddannelse kan fungere bedre, skal sættes i gang inden for strategiperioden 2005-2007. Derfor har NSS iværksat en undersøgelse af de nationale strategiplaner for information om gymnasieaftalen.

Erhvervsuddannelserne

Erhvervsuddannelsernes rolle i det nordiske samarbejde vil fremover blive forstærket for derved at gøre Norden til en drivkraft inden for den såkaldte Københavnerproces. Som led heri blev der den 3.-4. november 2005 afholdt et seminar i København om mobilitet og

anerkendelse af erhvervsuddannelse med deltagelse fra Norden, Polen og de baltiske lande. Ved en senere konference vil andre EU-lande sammen med de nordiske lande blive inviteret til at deltage i et projekt om meritoverførsel inden for Leonardo da Vinci-programmet.

Nordplus Junior

Et møde i januar 2005 mellem NSS og Internationella Programkontoret, som er hovedadministrator for Nordplus Junior, har været udgangspunktet for styregruppens arbejde med Nordplus Junior i 2005. Arbejdet har først og fremmest været koncentreret om initiativer til øget anvendelse af programmet samt drøftelser af dets videreudvikling. Der er gennemført en øget informationsvirksomhed i form af en konference og tre kontaktseminarer på henholdsvis Island, Gotland og Færøerne, ligesom der har været en ekstra ansøgningsrunde i efteråret med fokus på lærerudveksling. Endelig har styregruppen behandlet et oplæg til en fælles evaluering af indhold i og administration af alle Nordplus-programmer og udpeget et medlem til evalueringens ressourcegruppe.

Højere uddannelse

Inden for de højere uddannelser har formandskabet prioriteret drøftelserne om kvalitet i de videregående uddannelser, og hvordan man i de kommende år kan kvalitetssikre universiteters og andre videregående uddannelsesinstitutioners uddannelsesudbud i et internationalt samarbejde. Fokus har især været på at identificere områder, hvor fælles nordiske uddannelsesprogrammer kan styrke kvaliteten i de udbudte uddannelser og dermed gøre Norden til en konkurrencedygtig aktør på det globale uddannelsesmarked. Ligeledes har tiltag til at øge studentermobiliteten til og fra Norden været et væsentligt tema.

Det danske formandskab kan overgive den følgende status for Höguns (Rådgivningsgruppen for højere uddannelse) aktiviteter i 2005 til det norske formandskab:

Kvalitet i uddannelserne

Embedsmandskomitéen for uddannelse og forskning (EK-U) vedtog i december 2004 at starte et pilotprojekt om etablering af et eller flere fælles nordiske masterprogrammer. Initiativet udsprang af NMR's temakonference under det islandske formandskab i 2004.

Det danske formandskab har i samarbejde med sekretariatet for Nordisk Ministerråd udarbejdet et projektforslag om nordiske masterprogrammer. Dette projektforslag er sendt videre til høring i Nordisk Universitetssamarbeid (NUS), som er en vigtig samarbejdspartner i spørgsmålet om udbud af nordiske masterprogrammer.

Udgangspunktet for Högut har været på den ene side, at små fag som f.eks. sprogfag må stå øverst på listen over fælles nordiske masterprogrammer. Således kan man ved at samle ressourcerne skabe en kritisk masse og højne kvaliteten i fag som er små, men vigtige. Det er på den anden side væsentligt at tænke i fag, som styrker Norden og samarbejdet mellem de nordiske lande. Samtidig skal de bidrage til at gøre Norden mere konkurrencedygtig i en global verden, så nordiske masterprogrammer også kan tiltrække flere udenlandske studerende. Eksempler på særlige nordiske styrkepositioner er fx projekter i det arktisk polare område,

geologi, mobiltelefoni, it- og telesikkerhed, skovbrug, miljø, naturforvaltning og sunde fødevarer. Det er centralt, at en nordisk master kommer til at fungere som et kvalitetsstempel.

Mobilitetsfremme og internationalisering

Det danske formandskab har påpeget, at Nordplus er Höguts største og vigtigste instrument til at opnå de politiske målsætninger, som Nordisk Ministerråd har på området for videregående uddannelse. Programmet er en vigtig komponent til at fremme varige samarbejdsrelationer mellem de nordiske lande, herunder at understøtte udviklingen af et nordisk masterprogram.

I 2005 modtog Nordisk Ministerråd i alt 324 godkendte ansøgninger om støtte fra Nordplus-programmet. Der blev bevilliget støtte for i alt 5.768.634 euro, hvilket var 1,8 mio. euro højere end året før.

Af de til rådighed værende midler blev 62% bevilget til mobilitetsfremme. De resterende 38% gik til andre aktiviteter, herunder støtte til netværk, fælles studieprogrammer og andre former for samarbejdsaktiviteter.

En evaluering af Nordplus-programmerne er iværksat. Denne omfatter evaluering af administration og indholdet i programmerne, herunder en belysning af effekten af de hidtidige programmer, der er støttet gennem Nordplus. Der skal også foretages en vurdering af, om der ved fremtidige uddelinger skal gives prioritet til særlige områder, som fx naturvidenskab og teknik.

Academic Cooperation Association (ACA) afholdt en konference i Stockholm i juni 2005 med titlen: "The other side of mobility". Den danske formand for Högut holdt et indlæg på konferencen, baseret på rapporten "Rethinking Nordic Cooperation in Higher Education".

Studiestøtte i Norden

Högut dannede i 2003 en studiestøttegruppe med det formål at have et formelt nordisk samarbejde om at mindske grænsehindre i Norden. På mødet i april 2005 fremlagde gruppen sin tredje rapport. I rapporten pegede arbejdsgruppen på en række tiltag, som kan bidrage til at mindske grænsehindre:

- Forskelle i regelgrundlaget for studiestøtte i de nordiske lande bør reduceres
- Informationen til de nordiske studerende bør forbedres med henblik på at øge retssikkerheden for den enkelte
- Samarbejdet på dette felt mellem de nordiske myndigheder bør synliggøres og følges op af regelbunden afrapportering
- Der bør arbejdes for en fælles forståelse af EU/EØS-retten i arbejdet med at mindske grænsehindre.

Arbejdsgruppen redegjorde i rapporten for det arbejde på studiestøtteområdet, som foregår mellem de nordiske lande og de selvstyrende områder. Arbejdsgruppen er blevet bedt om en præcisering af problemerne samt at overveje de udfordringer, som nye EU-domme (Bidar- og Østrigdommen) kan rejse for den nordiske studiestøtte.

Temakonference

Nordisk Ministerråds temakonference under det danske formandskab i 2005 havde titlen ”Norden i verden – verden i Norden” med undertitlen ”Globaliseringens udfordringer til højere uddannelse”. Konferencen fandt sted i Odense den 21.-22. november 2005.

Konferencen fokuserede på følgende temaer:

- Fælles studieprogrammer (joint degrees)
- Kvalitetssikring af nordiske videregående uddannelser
- Handel med videregående uddannelser
- Internationalisering på hjemmeplan
- Nordiske videregående uddannelsers globale konkurrencekraft

Målgruppen var de ledende niveauer på videregående uddannelsesinstitutioner, eksperter, studerende og erhvervsfolk fra Norden og i begrænset omfang de baltiske lande. Der vil blive udarbejdet en rapport, som opsummerer drøftelserne og lister anbefalinger fra de afholdte workshops.

Voksnes læring

Arbejdet med voksnes læring gik i 2005 ind i en ny fase. Der blev etableret et Nordisk Netværk for Voksnes Læring, og indtil videre er der tilfredshed med den nye struktur blandt såvel brugere som institutioner. Strukturen satser på voksenpædagogik og validering af realkompetencer. Der blev afholdt en nordisk konference i april 2005 med temaet ”Vuxnas lärande - validering/erkännande av reell kompetens”.

Netværk for Voksnes Læring (NVL) er i 2005 etableret under Styregruppen for Voksnes Læring (SVL) som et bidrag til det nordiske samarbejde på voksenuddannelsesområdet. Området udfordres derved, at det befinder sig i spændingsfeltet mellem to forskellige voksenuddannelsestraditioner: Det folkeoplysende og almene samt det erhvervsrettede. NVL's arbejdsmåde og virkefelt er nyskabende derved, at netværket fungerer som forbindelsesled mellem policy-niveau (udvalg og styregrupper under Nordisk Ministerråd) og praktikerne i de nordiske læringsmiljøer. Udvekslingen af prioriteringer og praktiske erfaringer skal gå begge veje. Fx tager netværket kontakt til Nordplus Voksen-projekter, der kan bidrage til at skabe synergi-effekt på områderne. Styregruppen har godkendt strategiplanen og handlingsplanen for NVL på prioriterede områder. NVL vurderes at være kommet godt i gang allerede.

Livslang læring, særlig voksnes læring og validering af realkompetencer

Voksnes muligheder for at få opdateret viden og udviklet nye kompetencer er et vigtigt element i at opbygge fremtidens samfund. Den læring, der finder sted i voksen- og efteruddannelserne på uddannelsesinstitutionerne, skal bringes til at spille sammen med den læring, der finder sted i arbejdet og i fritidslivet - og omvendt. Vi må derfor samarbejde om at tænke i kompetenceudvikling - også som samspil mellem læringsarenaer - ligesom vi fortsat må samarbejde om øget anerkendelse af realkompetencer i uddannelserne. Målet er at videreudvikle

nordisk styrke på områder, som i forvejen er politisk højt prioriteret i alle nordiske lande, og hvor landene kan bidrage gennem erfaringsudveksling og gensidig læring.

- Der er igangsat arbejde med dokumentation og validering af realkompetence. Dels gennem prioriterede områder i strategiplan og arbejdsplan for Netværk for Voksnes Læring, herunder temakonferencer i fire nordiske lande. Desuden er arbejde igangsat i Nordplus Voksen-programmet, hvor det også er et prioriteret tema. Arbejdet har især fokus på udvikling af redskaber og metoder til identifikation og dokumentation af realkompetencer.
- I 2005 blev der tillige igangsat et forskningsbaseret udredningsarbejde om arbejdspladsen som læringsmiljø med inddragelse af relevante nordiske forskningsmiljøer. Formålet er at kortlægge best practice med henblik på at sikre vidensspredning blandt nordiske forskere og praktikere og igangsætning af yderligere initiativer i landene. Formålet er tillige at forbedre og udvikle anvendelsen af forskningsbaseret viden om metoder og muligheder for arbejdspladsbaseret læring.
- I efteråret 2005 traf SVL beslutning om at igangsætte et fællesnordisk studie om læse-, skrive-, regne- og it-færdigheder hos kortuddannede voksne, som bliver et prioriteret tema i 2006.

Nordplus Voksen

I overensstemmelse med SVL's prioriterede temaer er der for Nordplus Voksen i 2005 fastsat tre indsatsområder:

- Livslang læring, især anerkendelse af realkompetencer
- Kvalitetsudvikling i læringsaktiviteter, fx gennem inddragelse af deltagerne i evalueringsprocessen.
- Effektmåling af indsatsen for voksnes læring, fx gennem udvikling af redskaber til systematisk vurdering af effekten af læring.

Sprogsamarbejdet

Sprogdeklaration/Nordens Sprogråd

De nordiske sprog har en betydelig vægt i det nordiske samarbejde. Nordens Sprogråd har under det danske formandskab intensiveret bestræbelserne på at få sammenhæng og langsigtet perspektiv i såvel sprogsamarbejdets form som dets indhold. Centralt i denne bestræbelse står arbejdet med den nye sprogpolitik i form af en deklaration. På baggrund af en rekommandation fra Nordisk Råd udarbejdede en arbejdsgruppe under Nordens Sprogråd et første udkast til en overordnet deklaration, som fastlægger perspektiv og indhold i det langsigtede nordiske sprogsamarbejde. Det overordnede dokument konkretiseres i et omfattende baggrundspapir.

Deklarationen har været igennem en lang proces i rådet selv og har efterfølgende været sendt i høring hos alle relevante parter i de nordiske lande. Kultursektoren foretrak, at der i stedet for en egentlig høringsproces blev afholdt en konference om kultursektorens rolle i det nordiske sprogsamarbejde, og den fandt sted i november 2005. Herefter vil der blive forelagt en ny

udgave af sprogdeklarationen for ministerrådet for uddannelse, således at den reviderede deklARATION kan blive fremsat ved Nordisk Råds session i København i oktober 2006.

Deklarationen er det overordnede dokument, men der har været arbejdet med en række ordninger og dokumenter, som har betydning for det daglige arbejde i hvert enkelt land.

Arbejdet med at revidere den gældende sprogkonvention har været vanskeligt, men det er forventningen, at det kan afsluttes i løbet af 2006. En særlig udredning er blevet gennemført angående indarbejdelse af tegnsprog i konventionen.

De nordiske lektors ansættelsesform og virkeområde har været gjort til genstand for et omfattende udredningsarbejde i regi af Samarbejdsnævnet for Nordenundervisningen. De nordiske lektors indsats er rygraden i det nordiske sprogsamarbejde. Det må være i alle landes interesse, at dette vigtige arbejde fortsættes og udnyttes bedre gennem koordinering og støtte fra forskning i fremmed- og andetsprogs-pædagogik.

I forbindelse med **Lissabon-processen** har Nordens Sprogråd været primus motor i et forslag om at udnytte nordiske styrkepositioner inden for sprogteknologi til at blive en egentlig foregangsregion. Nordens Sprogråd har nedsat en vismandsgruppe, som i løbet af 2006 vil fremkomme med forslag til en tiårsplan, der skal styrke og udnytte de nordiske investeringer på dette område.

Samarbejdet mellem **de nordiske sprognævn** fortsætter og bliver løbende ajourført, såvel i form som i indhold. Centralt står arbejdet med sprognormering, sprogpolitik, herunder domænetab og parallelsprogsstrategier, klarsprogsarbejdet og udnyttelsen af it.

Temadiskussion

Sprog var et tema for minister mødet i april 2005. Diskussionen tog udgangspunkt i vigtigheden af de nordiske borgeres gensidige forståelse af hinandens sprog, bl.a. som grundlag for det fælles samarbejde om kultur og samfundsforhold. En af vejene til at bevare den gensidige nordiske sprogforståelse kunne være arbejdet med en fælles nordisk litteraturkanon, samt at alle unge læser de nordiske litteraturklassikere på originalsproget. Samtidig med bevarelsen af den gensidige sprogforståelse har de nordiske lande erkendt vigtigheden af fortsat at arbejde for en parallelsprogsstrategi, der sikrer de nordiske studerende de nødvendige sproglige kompetencer til at kunne studere i udlandet.

Ministerrådet gav på denne baggrund Nordens Sprogråd i opdrag at se på Helsingfors aftalens formulering vedrørende de nordiske sprog, herunder at undersøge, hvordan disse formuleringer efterleves i praksis inden for alle stadier af uddannelserne. Dette arbejde koordineres med den 'Udredning angående sprogforståelsen i Norden og den nationale opfølgning', som blev fremlagt ved Nordisk Råds session i 2005.

Hvad angår parallelsprogsstrategien, har et udvalg under Nordens Sprogråd udarbejdet et spørgeskema til de højere uddannelsesinstitutioner i Norden om ønskeligheden af en sprogpolitik og prioriteringen af nordiske hensyn i en sådan. Spørgeskemaet er blevet besvaret

af ganske mange institutioner fordelt over hele Norden, og resultaterne forventes i løbet af foråret 2006 at kunne fremlægges for EK-U og derefter MR-U.

EK-U har bedt om et oplæg til, hvordan en eventuel nordisk litteraturkanon kan udarbejdes. Et sådant oplæg vil blive præsenteret for EK-U primo 2006.

Nordplus Sprog

Nordens Sprogråd har ansvaret for støtteprogrammet Nordplus Sprog. Det er efter formandskabets vurdering lykkedes i løbet af få år, siden Nordmål-programmet blev nedlagt, at gøre programmet efterspurgt. Der er således ansøgt om ca. 3,5 gange så mange penge, som der er midler til. Der er en tendens til, at der er et stigende antal af både 'faste' og nye ansøgere, der indretter deres ansøgning efter årets prioriteringer, hvilket viser at programmet kan anvendes til at foretage en mild styring af indsatsen.

En kvalitetsudvikling af programmet forudsætter, dels at man fastholder den ekspertise, der nu er oparbejdet hos den islandske administrator, og dels at man videreudvikler en systematisk afrapportering i rimelig tid inden uddeling af næste års midler. Således kan det få konsekvenser, hvis årets resultater ikke lever op til de kvalitetsparametre, der er enighed om at anvende i Nordens Sprogråd.

Tværgående temaer

Talentpleje

Danmark stillede ved mødet i ministerrådet for uddannelse og forskning i oktober 2005 forslag om et øget nordisk samarbejde om udvikling af unge talenter. Et nordisk samarbejde herom vil medvirke til, at udbuddet af lovende unge forskere og iværksættere bliver større til gavn for den styrkede nordiske forsknings- og innovationsindsats inden for rammerne af NordForsk og NICE. De øvrige lande stillede sig bag forslaget, og processen fortsættes i 2006 med konkretisering af fælles projekter.

Kommentar: Side: 19
Hvornår bliver det næste møde afholdt? Efteråret 2005? Vinteren 2005/06?

Nordisk-baltisk samarbejde

Med udgangspunkt i "agreed minutes" fra mødet i marts 2004 mellem de baltiske og nordiske undervisnings- og forskningsministre, er der nedsat en baltisk-nordisk koordineringsgruppe, "BN8 Education and Research". I maj 2005 fastlagde Embedsmandskomiteén for uddannelse og forskning (EK-U) en handlingsplan samt vedtægter for gruppen. I handlingsplanen er der tre prioriterede samarbejdsområder: Mobilitetsprogrammerne, forskningsområdet og Nordunet3 om internetteknologi. Samarbejdet indebærer ikke, at der oprettes nye strukturer for samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og de baltiske lande. Gennem Nordplus-programmerne, NordForsk og Nordunet prioriteres de områder, der er af fælles interesse. Der arbejdes fortsat med tilrettelæggelsen af de administrative og finansielle aspekter af det udvidede samarbejde.

Arktisk samarbejde

Det danske formandskab overtog arbejdet med den deklaration om arktisk samarbejde, som de nordiske landes undervisnings- og forskningsministre og de tilsvarende ministre fra de øvrige lande i Arktisk Råd vedtog i juni 2004. De nordiske lande har udpeget medlemmer til en nordisk arbejdsgruppe, der skal stå for det videre arbejde. Med bistand fra det russiske udenrigsministerium er der skabt kontakt til den person i det russiske undervisnings- og forskningsministerium, der skal have ansvaret for det fremtidige uddannelses- og forskningssamarbejde under det russiske formandskab for Arktisk Råd.

I september 2005 blev det første fælles møde med deltagelse fra alle otte lande afholdt i København. Mødet resulterede i opbakning til den nordiske platform og et fælles ønske om fortsættelse af samarbejdet, fx gennem nedsættelse af en arbejdsgruppe med repræsentation fra alle otte lande, men med initiativpligten hvilende på de nordiske lande. De nærmere detaljer omkring organisering og finansiering af samarbejdet er foreslået drøftet ved en konference primo 2006. Status for arbejdet er rapporteret til ministerrådet for uddannelse og forskning og til Senior Arctic Officials Group i oktober 2005.

Lissabonstrategien

Ministerrådet for uddannelse og forskning besluttede i maj 2005 at undersøge grundlaget for en eventuel nordisk opfølgning på EU's Lissabonstrategi på nordisk niveau, herunder også en eventuel nordisk opfølgning på EU's 7. rammeprogram (2007-13). Det danske formandskab fik til opgave at udarbejde forslag til opfølgningen, som positivt kan bidrage til de nordiske landes arbejde inden for rammerne af strategien. Der er aftalt løbende kontakt mellem landene i relation til såvel bilaterale som fælles udmeldinger til EU.

NordForsk, NICE, og styregrupperne under ministerrådet for uddannelse og forskning blev ved et fælles styregruppemøde i september 2005 inddraget i arbejdet med indspil og vurderinger. Arbejdet har resulteret i en rapport, der blev fremlagt for ministerrådet for uddannelse og forskning i oktober 2005. Der var i ministerrådet enighed om at følge rapportens anbefalinger. Rapporten om opfølgning på Lissabonstrategien vil blive offentliggjort sammen med en tilsvarende opfølgningsrapport fra ministerrådet for erhverv. I fællesskab giver de to rapporter et sammenhængende billede af det nordiske samarbejde inden for uddannelse, forskning, innovation og erhverv, der skal føre lande frem mod opfyldelse af Lissabon-processen i 2010.

Økonomi og Finans

Det kan indledende noteres, at realiseringen af målsætningerne for det danske formandskabsprogram for MR-Finans 2005 er forløbet tilfredsstillende. Under formandskabet har følgende indsatsområder været prioriteret:

- Fjernelse af grænsehindre, herunder skattepolitisk samarbejde
- Behandling af relevante EU/EØS-spørgsmål
- Tilsyn med grænseoverskridende finansielle virksomheder

- Nordisk vidensdeling om innovation og udvikling
- Økonomisk samarbejde med Østersøstaterne
- Fællesnordisk dialog om aktuelle økonomisk-politiske spørgsmål
- Effektivisering af det nordiske samarbejde, herunder af MR-Finans' virke

De nævnte indsatsområder har alle været behandlet af MR-Finans i løbet af 2005. Finansministeriet koncentrerede i de sidste måneder af formandskabet indsatsen om udarbejdelse af et moderniseringsoplæg på det økonomiske og finanspolitiske område. Oplægget ventes behandlet af MR-Finans i foråret 2006.

Fællesnordisk dialog om aktuelle økonomiske-politiske spørgsmål

Drøftelser af udviklingen i internationale og nationale konjunkturer samt konsekvenserne for de nordiske landes økonomier udgør et centralt, fast punkt på MR-Finans' dagsorden. MR-Finans har i 2005 bl.a. drøftet mulige årsager til forskellen i BNP-væksten mellem de nordiske lande og euro-området, herunder betingelserne for, at en god vækst og høj beskæftigelse kan fortsætte, hvis euro-området og eventuelt andre europæiske lande oplever en længerevarende periode med lav vækst af konjunkturelle og/eller strukturelle årsager. Ministrene påpegede, at bl.a. en større fleksibilitet på arbejdsmarkedet og stærke offentlige finanser gjorde, at de nordiske lande oplevede en BNP-vækst, der generelt lå højere end EU15.

MR-Finans har desuden ført en dialog om globaliseringens muligheder og udfordringer for Norden. Under drøftelserne er det bl.a. blevet pointeret, at den øgede globale konkurrence ofte fremstilles som en trussel for de nordiske velstandssamfund. Erfaringerne viser imidlertid noget andet. Globaliseringen er generelt til fordel for både industrialiserede lande og fx de hurtigt voksende økonomier i Asien. For de nordiske lande er mange af de videnskabelige og teknologiske fremskridt kommet udefra. En af udfordringerne er derfor at få identificeret, hvordan de nordiske lande kan udnytte globaliseringen til at skabe vækst og beskæftigelse, samtidig med at det sikres, at alle får del i fremgangen.

EU/EØS-samarbejdet

På EU/EØS-området tog formandskabet afsæt i en erklæring tiltrådt af MR-Finans i 2002. Heraf fremgår, at det nordiske samarbejde bl.a. kan omfatte identifikation og fremme af fællesnordiske holdninger til EU-spørgsmål, udarbejdelse af fælles beslutningsgrundlag i EU-sager og samarbejde om gennemførelse af EU-regler i den nationale lovgivning.

På formandskabets opfordring havde MR-Finans i maj en indledende drøftelse af udfordringerne med tilsyn med grænseoverskridende finansielle virksomheder i Norden (se nedenfor). På efterårsmødet drøftede ministrene bl.a. Kommissionens forslag til et ændret direktiv om nedsat moms i EU samt konsekvenserne af Kommissionens forslag til bildirektivet af 5. juli 2005. Ministrene enedes om at arbejde for, at der gennemføres grundige analyser af effekterne af nedsatte momssatser i de lande som anvender dem, følgevirkningerne i andre lande samt mulige skadevirkninger på det indre marked.

Nordisk vidensdeling om innovation og udvikling

Forskning udpeges ofte som én af de vigtigste vækstdrivere i de nordiske økonomier. Men hvordan sikres effektivitet og kvalitet via rammevilkårene for den private sektors forskning og prioriteringen af den offentlige forskning? For at besvare spørgsmålet igangsatte formandskabet i 2005 udredningsarbejdet 'Macroeconomic Framework Conditions and the Management of Research and Development in the Nordic Countries'. Afrapporteringen blev drøftet af MR-Finans i oktober, og der var enighed om at igangsætte supplerende initiativer i lyset af behovet for yderligere viden om de makroøkonomiske rammebetingelsers betydning for forskningsindsatsen i Norden.

Det ventes, at Danmark i 2006 vil igangsætte et opfølgende projekt. I forbindelse med dette projekt skal der gennemføres analyser af det gennemsnitlige og marginale afkast af forskningsinvesteringer, eksterne (konkurrenceudsatte) forskningsmidlers betydning for kvaliteten af den offentlige forsknings- og udviklingsindsats samt af spørgsmålet om kritisk masse versus vidensspredning i den offentlig forskning.

Tilsyn med grænseoverskridende finansielle virksomheder

Ifølge EU-reglerne for grænseoverskridende finansielle virksomheder, hvor selskabet er hjemmehørende i ét EU-land og driver virksomhed gennem filialer i andre EU-lande, vil selskabet alene være underlagt tilsyn fra hjemlandet. Danmark satte derfor i 2005 udfordringerne ved tilsyn med disse finansielle virksomheder på dagsordenen. Som anført ovenfor blev spørgsmålet drøftet af MR-Finans i maj og ventes, afhængigt af udviklingen på EU-plan, atter at blive genstand for drøftelse i den nordiske kreds.

Økonomisk samarbejde med Østersøstaterne

EU-udvidelsen i maj 2004 bevirker, at samarbejdet mellem Norden og de øvrige Østersøstater udgør en stadig vigtigere del af det grænseoverskridende økonomiske samarbejde. Danmark var i maj vært for den 10. Nordisk-Baltiske Finansministerkonference med deltagelse af Estland, Letland, Litauen, Polen, Tyskland samt de fem nordiske lande. Finansministrene drøftede bl.a. status for Polens økonomiske situation og strategier for fremtidige reformer, de foreløbige resultater af et nordisk-baltisk forskningsprojekt vedrørende vækst i Østersøregionen samt globalisering og regional integration.

Effektivisering af det nordiske samarbejde

Formandskabet har arbejdet for, at det nordiske samarbejde fokuseres om kerneopgaver, samt at Nordisk Ministerråds institutioner og sekretariat omfattes af effektiviseringskrav i lighed med de nordiske statslige sektorer.

I margin af Nordisk Råds session i Reykjavik drøftede MR-Finans de politiske prioriteringer og opgaveporteføljens sammensætning på det økonomiske og finanspolitiske område. Finansministrene var enige om, at det nordiske samarbejde på dette område generelt er velfungerende. Blandt mulige moderniseringstiltag blev nævnt en styrkelse af MR-Finans'

samarbejde med nærområderne, øget erfaringsudveksling om de reformer og politiktiltag som landene gennemfører i lyset af globaliseringen og en højere prioritering af EU/EØS-spørgsmål. Eventuelle moderniseringstiltag ventes behandlet af MR-Finans i foråret 2006 med afsæt i et beslutningsgrundlag udarbejdet af EK-Finans.

Det uformelle samarbejde

Udlændinge- og integrationsspørgsmål

De nordiske lande fortsatte og udbyggede i 2005 det tætte samarbejde og informationsudvekslingen på udlændingeområdet. Samarbejdet er uformelt og foregår i ad-hoc gruppen ”Den Nordiske Samrådsgruppe på Højt Niveau for Flygtningespørgsmål” (NSHF).

Finland havde formandskabet for NSHF i første halvdel af 2005, hvorefter Sverige tog over i anden halvdel af 2005.

I 2005 blev der afholdt et NSHF ministermøde i Finland. På dette møde blev de nordiske ministre med ansvar for udlændingespørgsmål bl.a. enige om at nedsætte en arbejdsgruppe, der har til opgave at drøfte spørgsmål vedrørende mulige løsninger på problematikken om udsendelse af afviste asylansøgere til Kosovo. I arbejdsgruppen deltager tillige UNHCR, UNMIK og IOM.

Ministrene drøftede tillige spørgsmål om ulovlig indvandring samt uledsagede mindreårige asylansøgere fra Kina. Danmark afholdt som opfølgning en workshop om indvandringsmæssige spørgsmål i forhold til Kina den 18. januar 2006 i København.

De nordiske lande har endvidere på dansk foranledning oprettet en særlig arbejdsgruppe med fokus på identificering af mulige samarbejdsområder, herunder eventuelle stordriftsfordele i implementeringen af Visuminformationssystemet (VIS).

Det udenrigspolitiske samarbejde

Fokus for det nordiske udenrigspolitiske samarbejde blev rettet mod bestræbelser på at styrke det nordiske konsulære krisesamarbejde. En sådan styrkelse havde vist sig nødvendig i lyset af erfaringerne fra tsunamikatastrofen i Asien i december 2004. På det nordiske udenrigsministermøde i København den 14. marts 2005 besluttede de nordiske udenrigsministre derfor at lade en gruppe eksperter fra de nordiske udenrigsministerier udarbejde en ”pakke” af tiltag for at styrke det nordiske konsulære krisesamarbejde. Denne ”tiltagspakke” blev vedtaget af de nordiske udenrigsministre på deres møde på Bornholm den 26. august 2005. ”Pakken” indeholdt forslag vedrørende bl.a. krise- og beredskabsplanlægning, gensidig repræsentation, fælles hjemtransport, informationsudveksling og træning.

Danmark havde i forbindelse med det nordiske formandskab påtaget sig rollen som koordinator for det nordisk – baltiske udenrigspolitiske samarbejde (NB8). Dette indebar bl.a. at Danmark blev vært for det årlige NB8 udenrigsministermøde, som blev afholdt på Bornholm

den 25.–26. august 2005. På mødet drøftedes en række aktuelle udenrigspolitiske spørgsmål. SRSG Søren Jessen-Petersen var inviteret med som særlig gæst og briefede udenrigsministrene om situationen i Kosovo.

Statsministrene

De nordiske statsministres årlige sommermøde blev afholdt på Falsled Kro den 26.–27. juni 2005. På mødet drøftede man bl.a. de nordiske landes placering i den globale økonomi og de innovationsstrategier, som de enkelte nordiske lande har iværksat for at sikre de nordiske velfærdssamfunds konkurrenceevne.

REDAKTION AFSLUTTET DEN 27. JULI 2006

OVERSIGT OVER

NORDISKE MINISTERRÅD OG NORDISKE EMBEDSMANDSKOMITÉER

Nordiske Ministerråd (MR)

Nordisk ministerråd for arbejdsmarked og arbejdsmiljøpolitik (**MR-A**)

Nordisk ministerråd for bygge- og boligspørgsmål (**MR-BO**)

Nordisk ministerråd for økonomi- og finanspolitik (**MR-FINANS**)

Nordiska ministerråd for energipolitik (**MR-ENERGI**)

Nordisk ministerråd for fiskeri-, jord- og skovbrug, og levnedsmidler (**MR-FJSL**)

Nordisk ministerråd for informationsteknologi (**MR-IT**)

Nordisk ministerråd for jord- og skovbrug (**MR-JS**) (-2001)

Nordisk ministerråd for ligestillingsspørgsmål (**MR-JÄM**)

Nordisk ministerråd for konsumentspørgsmål (**MR-KONS**)

Nordisk ministerråd for kulturelt samarbejde (**MR-K**)

Nordisk ministerråd for lovgivningsspørgsmål (**MR-LOV**)

Nordiska ministerråd for miljøbeskyttelsesspørgsmål (**MR-M**)

Nordisk ministerråd for narkotikaspørgsmål (**MR-NARKO**)

Nordisk ministerråd for næringspolitik (**MR-N**)

Nordisk ministerråd for regionalpolitik (**MR-REG**)

Nordisk ministerråd for social- og helse (**MR-S**)

Nordisk ministerråd for uddannelse og forskning (**MR-U**)

Nordisk ministerråd for transportspørgsmål (**MR-T**)

Samarbejdsministrene (**MR-SAM**)

Nordiske Embedsmandskomitéer (EK)

Nordisk Embedsmandskomité for arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik (**EK-A**)

Nordisk Embedsmandskomité for bygge- og bolig samarbejde (**EK-BYGG**)

Nordisk Embedsmandskomité for energipolitik (**EK-ENERGI**)

Nordisk Embedsmandskomité for fiskeripolitik (**NEF**)

Nordisk Embedsmandskomité for it-politik (**EK-IT**)

Nordisk Embedsmandskomité for jord- og skovbrugsspørgsmål (**NEJS**)

Nordisk Embedsmandskomité for konsumentspørgsmål (**EK-KONS**)

Nordisk Embedsmandskomité for levnedsmiddelspørgsmål (**EK-LIVS**)

Nordisk Embedsmandskomité for lovsamarbejde (**EK-LOV**)

Nordisk Embedsmandskomité for miljøspørgsmål (**EK-M**)

Nordisk Embedsmandskomité for næringspolitik (**EK-N**)

Nordisk Embedsmandskomité for narkotikaspørgsmål (**EK-NARKO**)

Nordisk Embedsmandskomité for nordisk kulturelt samarbejde (**EK-K**)

Nordisk Embedsmandskomité for regionalpolitik

Nordisk Embedsmandskomité for transportspørgsmål (**NÄT**)

Nordisk Embedsmandskomité for uddannelse og forskning (**EK-U**)

Nordisk Embedsmandskomité for økonomi og finanspolitik (**EK-FINANS**)

Nordisk Embedsmandskomité for social- og sundhedsspørgsmål (**EK-S**)

Nordisk Embedsmandskomité for ligestilling (**ÄK-JÄM**)